Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PROGRAM OPIEKI WYTCHNIENIOWEJ W RAMACH PROJEKTU „MODEL TWORZENIA LOKALNYCH PROGRAMÓW OPIEKI WYTCHNIENIOWEJ”

Dla Gminy i Miasta Radków

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Wprowadzenie 3

Podstawa opracowania Programu 4

2. Diagnoza strategiczna 6

2.1. Ogólna charakterystyka danej Gminy z uwzględnieniem sytuacji demograficznej 6

Charakterystyka osób zależnych 10

Rodzaje usług dla osób zależnych realizowanych w gminie 14

2.4. Zasoby instytucjonalne z zakresu wsparcia osób zależnych i ich opiekunów 19

Potrzeby opiekunów na podstawie badań 23

3.1. Zakres realizowanego i wymaganego wsparcia przez opiekunów 23

Sytuacja życiowa opiekunów i ich charakterystyka 27

Oczekiwania w zakresie form opieki wytchnieniowej 29

Przerwa wytchnieniowa a aktywność opiekunów 31

Analiza strategiczna SWOT 33

4.1. Wnioski i rekomendacje z przeprowadzonych analiz i badań 36

Program działania na lata 2021 – 2023 38

5.1. Zakres programu 38

Monitoring i ewaluacja Programu 42

Matryca wdrażania Programu Rozwoju Opieki Wytchnieniowej w Gminie Radków na lata 2021-2023 43

SPIS TABEL 45

SPIS WYKRESÓW 45

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wprowadzenie

Program Rozwoju Opieki Wytchnieniowej w Gminie Radków na lata 2021 – 2023 został przygotowany jako innowacyjne rozwiązanie, wychodzące naprzeciw istniejącym potrzebom lokalnym oraz trendom w zakresie polityki społecznej. Program powstał jako efekt udziału Gminy w projekcie pn. *Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej*, współfinansowanym ze środków UE. Program przygotowano w oparciu o prace diagnostyczne (*desk research*), badania ilościowe realizowane wśród opiekunów osób zależnych, konsultacje z interesariuszami funkcjonującymi w bliższym i dalszym otoczeniu. Zrealizowane prace pozwoliły wypracować Program obejmujący trzyletnią perspektywę, będący zarazem otwarciem dla rozwoju usług z zakresu opieki wytchnieniowej, gdyż przedmiotowa problematyka stanowi nowość zarówno dla Gminy Radków , jak i w szerszym ponadlokalnym, a nawet krajowym ujęciu. Człowiek staje się osobą zależną wówczas, gdy nie jest w stanie samodzielnie funkcjonować z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu. Opiekę nad osobą niezdolną do samodzielnego funkcjonowania najczęściej sprawuje członek/członkowie najbliższej rodziny. Mogą to być zarówno rodzice troszczący się o dziecko, partnerzy zajmujący się współmałżonkami, jak i dzieci zajmujące się rodzicami, bywa że jest to dalsza rodzina, a nawet osoby niespokrewnione. Obowiązki związane z wykonywaniem opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem czy niedołężnymi rodzicami, choć najczęściej naturalnie wpisane w życie rodziny, bywają absorbujące, czasochłonne i wyczerpujące. Przy niesprzyjającym dostępie do rozwiązań wspierających mogą znacznie ograniczać relacje społeczne i aktywność zawodową opiekuna oraz wpływać na stan jego zdrowia.

Dobrze zorganizowana opieka wytchnieniowa ma na celu odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób zależnych poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach bądź zapewnienie czasowego zastępstwa, co pozwoli zyskać czas na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw. Usługa opieki wytchnieniowej może służyć również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby niepełnosprawnej, niesamodzielnej czy w podeszłym wieku, w sytuacji, gdy opiekunowie z różnych powodów (np. dla poratowania zdrowia) nie będą mogli wykonywać swoich obowiązków. Opieka wytchnieniowa daje duże szanse na wzmocnienie osobistego potencjału członków rodzin czy opiekunów zaangażowanych w sposób stały w codzienne wspomaganie „podopiecznych" oraz ograniczenie wpływu na ich kondycję psychofizyczną wiążących się z tym obciążeń. Jest to istotne z uwagi na fakt, iż osoby te są w dużej mierze zdane na własne zasoby ze względu na utrudniony dostęp do specjalistycznego wsparcia psychologicznego i terapeutycznego oraz wsparcia pozwalającego na podnoszenie swoich umiejętności w zakresie sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną.

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podstawa opracowania Programu

Zapewnienie wsparcia w zakresie usług opieki wytchnieniowej wprost wpisuje się w główny cel powstałego w dniu 1 stycznia 2019 r. państwowego funduszu celowego – ustawa z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1787), którego instrumentami realizacyjnymi są programy: *Opieka wytchnieniowa*, *Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej*, *Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych*, *Centra opiekuńczo – mieszkalne*. Obowiązek wsparcia rodziców i opiekunów dzieci niepełnosprawnych przez samorząd terytorialny wynika z ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „ Za życiem" (Dz. U. 2016 poz. 1860), której aktem wykonawczym jest Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem" uwzględniający opiekę wytchnieniowa jako mechanizm odciążenia rodziców lub opiekunów osób niepełnosprawnych.

Polityka na rzecz rodzin z osobą niepełnosprawną to obszar polityki publicznej, który stał się w ostatnich latach przedmiotem debaty publicznej dzięki oddolnej, społecznej mobilizacji bezpośrednich interesariuszy. Koncentrowano się w niej jednak przede wszystkim na wsparciu bytowym skierowanym do osób, które rezygnują z pracy z powodu świadczenia stałej opieki nad bliskimi, pomijając inne potrzeby opiekunów. Otoczenie osób zależnych, opiekunowie faktyczni – to najczęściej rodzice (lub inna najbliższa rodzina), którzy napotykają na znaczne ograniczenia w funkcjonowaniu społecznym. Doświadczają poczucia osamotnienia, braku alternatyw wobec opieki rodzicielskiej, co stwarza liczne obciążenia psychiczne, fizyczne, ekonomiczne, społeczne.

Obecne doświadczenia praktyczne, badawcze i eksperckie pozwalają już sformułować wstępne założenia dla rozwoju usług opieki wytchnieniowej, a także podjąć próbę zdefiniowania kluczowych pojęć:

Usługa wytchnieniowa:

- Krótkoterminowa usługa stwarzająca opiekunom faktycznym możliwość samorealizacji i funkcjonowania w rolach zawodowych i społecznych,
- Krótkoterminowa usługa wspierająca opiekuna faktycznego w pełnieniu roli opiekuna poprzez zapewnienie odpoczynku fizycznego i psychicznego (min.) oraz kompetencji i narzędzi (max).

Istotne cechy definicji:

- **krótkoterminowość:** usługa ma charakter wspierający, a nie zastępujący opiekuna w jego roli. Z tego względu usługa ma charakter uzupełniający i komplementarny w stosunku do obecnych usług – stałych i wieloletnich. Krótkoterminowość w zależności od formy usługi oznacza usługi od kilkugodzinnych w skali dnia, do kilku – kilkunastodniowych w skali miesiąca lub kilkudziesięciodniowych w skali roku. Takie projektowanie zakresu czasowego ma służyć podtrzymaniu więzi np. między członkami

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

rodzin, umożliwienie im regeneracji, a tym samym jak najdłuższe trwanie relacji i pozostawanie os. wymagających wsparcia w społeczności lokalnej,

- **wymiar minimalny i maksymalny**: definicja wskazuje wariantowość w określaniu rodzaju wsparcia opiekuna, gdyż dążąc do odciążenia od obowiązków wynikających z opieki usługa odpowiada nie tylko na potrzebę fizycznego i psychicznego odpoczynku opiekuna, ale także indywidualnego poziomu kompetencji i umiejętności w zakresie wspierania np. członka rodziny z niepełnosprawnością,

Cel usługi: zapewnienie opiekunom faktycznym wsparcia ze względu na obciążenia wynikające z opieki nad osobą wymagającą wsparcia, a także umożliwienie trwania relacji pomiędzy opiekunem, a osobą którą wspiera.

Istotne cechy definicji:

- **umożliwienie trwania relacji:** usługa ma służyć trwaniu więzi jak najdłużej, co ma szczególne znaczenie dla opóźnienia lub zapobieżenia instytucjonalizacji wsparcia, procesu socjalizacji, a także włączenia społecznego os. wymagających wsparcia.

Opiekun faktyczny: osoba sprawująca opiekę nad os. wymagającą wsparcia (**z którą najczęściej wspólnie zamieszkuje), doświadczająca długotrwałych i negatywnych obciążeń** wynikających z tej opieki.

Istotne cechy definicji (pogrubione) dotyczą tych jej aspektów, które mają głębokie konsekwencje dla stwierdzenia, którzy opiekunowie będą wspierani usługami społecznymi, a także w jakiej formie i stopniu jej potrzebują (kryteria dostępu do pomocy publicznej). Są kluczowe dla przeprowadzenia diagnozy i zakwalifikowania do wsparcia:

- **wspólne zamieszkiwanie:** najczęściej będzie wskazywać, że osoba wymagająca wsparcia ma ograniczoną możliwość samodzielnego funkcjonowania, a związku z tym opiekun realizuje wiele czynności wspierających każdego dnia. Przez odwrotność opisu można założyć, że np. os. z niepełnosprawnością mieszkająca samodzielnie będzie potrzebować innych usług (np. asystentury), a opiekunowi wytchnienie nie jest potrzebne,
- **długotrwałe i negatywne obciążenie:** nie każdy opiekun, a już z pewnością nie w takiej samej formie i skali będzie potrzebował wytchnienia. Zarówno rodzaj usługi jaki i jej wymiar ilościowy jest pochodną negatywnego oddziaływania pełnienia roli opiekuńczej i czasu jej trwania. Odniesienie się do czasu zaangażowania opiekuna we wsparcie, jak również określenie negatywnego oddziaływanie opieki na jego lub jej sytuację, pozwala na dookreślenie czy pomoc publiczna jest potrzebna w postaci usługi wytchnieniowej, a jeśli tak, to w jakim zakresie. Branie pod uwagę w/w kryteriów na etapie diagnozy sytuacji np. danej rodziny, będzie prowadzić do stwierdzenia jaki jest poziom obciążeń, jakie konsekwencje ma dla stanu opiekuna, a tym samym stwierdzenia formy i wymiaru usługi dla danej osoby. Te cechy definicji umożliwiają

poprawne zbudowanie narzędzia diagnozy, wskazania progu dostępu do usługi wytchnieniowej, priorytetu wsparcia danego opiekuna. Innymi słowy może być możliwe wspieranie opiekuna innymi usługami publicznymi już istniejącymi, niekoniecznie dodatkowym wytchnieniem, jeśli zdiagnozowany próg obciążenia opieką tego nie wymaga.

Os. wymagająca wsparcia: os. z niepełnosprawnością lub os. doświadczająca pokrewnych problemów wynikających z wieku i/lub choroby.

Istotne cechy definicji: wyzwania cywilizacyjne, o których mowa we wstępie, jak również Konwencja NZ o prawach os. z niepełnosprawnościami, wymagają uwzględnienia w polityce wytchnieniowej jako odbiorców nie tylko opiekunów os. z orzeczoną niepełnosprawnością, ale także opiekunów osób, które mają analogiczne trudności w codziennym funkcjonowaniu, choć na gruncie krajowego systemu orzecznictwa nie mają statusu os. z niepełnosprawnością.

2. Diagnoza strategiczna

2.1. Ogólna charakterystyka danej Gminy z uwzględnieniem sytuacji demograficznej

Gmina Radków to gmina miejsko-wiejska położona w Kotlinie Kłodzkiej i najbardziej wysunięta na południe część Dolnego Śląska, na pograniczu polsko-czeskim. Położona jest u podnóża Gór Stołowych. Gmina zajmuje powierzchnię 140 km2 (13 991 ha), a zamieszkuje ją 9 190 mieszkańców. W skład gminy wchodzi: miasto Radków i 12 wsi: Wambierzyce, Tłumaczów, Ścinawka Średnia, Ścinawka Górna, Ścinawka Dolna, Suszyna, Raszków, Ratno Górne, Ratno Dolne, Pasterka, Karłów i Gajów.

Radków jest to miasteczko przygraniczne położone między północną ścianą Gór Stołowych, a Wzgórzami Ścinawskimi, w malowniczej dolinie rzeki Pośny. Dzięki swojemu wyjątkowemu usytuowaniu w parku Narodowym Gór Stołowych Radków należy do najciekawszych ośrodków turystycznych w Sudetach.

Jednym z podstawowych czynników wpływających na rozwój Gminy jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian.

Społeczność gminy Radków tworzą jej mieszkańcy. Na dzień 31 grudnia 2019 roku na terenie gminy zamieszkiwało 9 048 osób. Ludność gminy cechuje się w ostatnich latach niewielkim spadkiem.

Tabela 1. Stan ludności Gminy Radków w latach 2017 – 2019

Ludność/rok	Jednostka miary	2017	2018	2019
Liczba ludności ogółem w Gminie	Osoba	9 089	9 059	9048
Liczba kobiet	Osoba	4 500	4 475	4577
Liczba mężczyzn	Osoba	4 589	4 584	4579

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL-GUS

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Główne czynniki wpływające na liczbę ludności to ruch naturalny (urodzenia i zgony). Dane dla lat 2017-2019 wskazują na występujący ujemy przyrost naturalny, charakteryzujący się przewagą zgonów nad urodzeniami. W latach 2017-2018 obserwujemy także spadek liczby zawieranych małżeństw. Trendy procesów migracyjnych w gminie w ostatnich kilku latach wskazują na ujemne saldo migracji, co oznacza, że nieznacznie częściej obserwujemy wyjazdy z gminy niż osiedlanie się na jej terenie. Równocześnie przez cały analizowany okres utrzymuje się przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet. W 2019 roku liczba mężczyzn na terenie Gminy Radków wynosiła 4 579.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności i małżeństwa w Gminie Radków

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Urodzenia żywe na 1000 ludności	8,87	9,17	7,74
Zgony na 1000 ludności	11,82	12,82	10,28
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-2,96	-3,65	-2,54
Małżeństwa na 1000 ludności	6,5	5,1	4,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL-GUS

W Gminie Radków na sile przybiera zjawisko starzenia się społeczeństwa i zmiana jego struktury według ekonomicznych grup wieku. Na przestrzeni ostatnich lat (2017-2019) stopniowo zmniejsza się udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności, a wzrasta udział osób w wieku emerytalnym. Jest to zjawisko charakterystyczne nie tylko dla samego Radkowa, lecz dla większości gmin w Polsce. Struktura ludności, uwzględniająca różne kategorie ludności – czy to z uwzględnieniem grup wiekowych czy według kryterium aktywności zawodowe. Dane GUS wskazują na systematyczny spadek osób w wieku przedprodukcyjnym, i odwrotną tendencję w przypadku osób w wieku poprodukcyjnym. Rosnąca z roku na rok liczba osób starszych sprawia, że są oni szczególną grupą, której należy poświęcić osobną uwagę. Często są to osoby samotne, które wymagają specjalistycznej opieki i wsparcia, dlatego należy skupić uwagę na zapewnieniu realizacji potrzeb tej grupy społeczności. Udział ludności miasta wg ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem przedstawia wykres 1. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym wynosi prawie 20%. To właśnie zjawisko zwiększania się liczby osób starszych – typowe dla Polski oraz krajów Europy zachodniej stanowić będzie zasadnicze wyzwanie w rozwoju nie tylko Gminy Radków, ale również powiatu i całego regionu dolnośląskiego. Trwający proces starzenia się ludności przejawia się zwłaszcza we wskaźnikach obrazujących współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi, który w Gminie Radków w 2019 roku został określny na poziomie 25,7.

Wykres 1. Udział ludności Gminy Radków wg ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2019

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

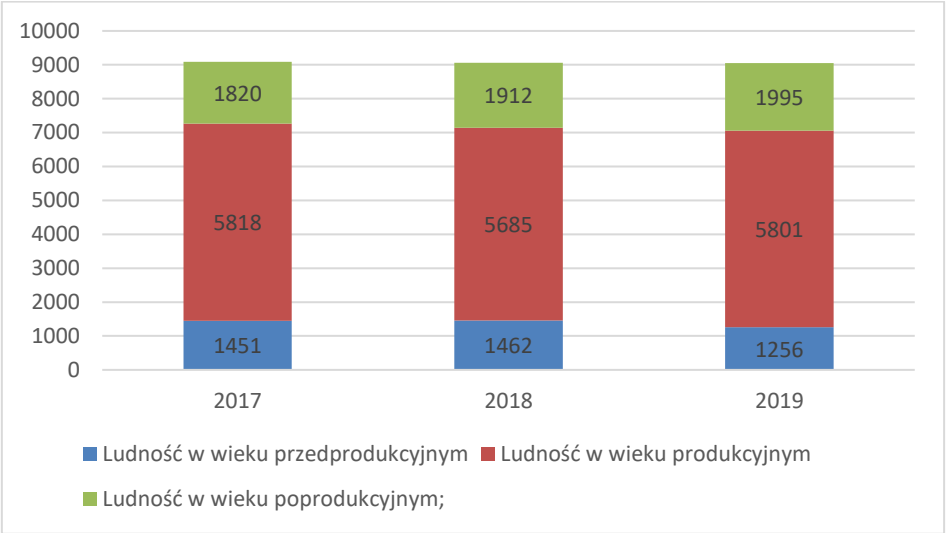

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL-GUS

Struktura gospodarcza gminy Radków jest zróżnicowana. Począwszy od lat 90 - tych funkcje przemysłowe tracą na ważności. Rozwija się sektor usługowy. Natomiast I sektor gospodarki narodowej czyli rolnictwo stanowi nadal ważną funkcję w gminnej gospodarce. W Gminie Radków średnia powierzchnia gospodarstw rolnych ukształtowała się na poziomie około 6,6 ha. Struktura gospodarstw wg rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej: -

- 58% wyłącznie rolnicze,
- 4,5% wyłącznie pozarolnicze,
- 12,5% rolnicza i pozarolnicza,
- 5% nie prowadzi działalności rolniczej ani pozarolniczej

Przeważają małe gospodarstwa zajmujące się głównie hodowlą oraz uprawą ziemi, współpracujące na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi. Użytki rolne stanowią 52,8 % ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 35,5 %, a pozostałe grunty i nieużytki 11,7 %.

Rozwój przedsiębiorczości należy rozpatrywać w kategoriach ekonomicznych, ale również społecznych, jest to aktywność społeczeństwa, przynosząca konkretne zyski, zarówno w sferze ekonomicznej ale również społecznej. W wymiarze ekonomicznym jest to sfera budująca rozwój lokalnej ekonomii, dająca miejsca pracy, świadcząca szereg usług często dostosowanych do zindywidualizowanego rynku. Jest to często również znak rozpoznawczy poszczególnych subregionów (zwłaszcza w zakresie sprzedaży lokalnych produktów w ramach turystyki i kultury). W aspekcie społecznym, obszar przedsiębiorczości ma za zadanie stworzenie harmonijnego systemu współpracy i budowania relacji między ludzkich. Odbywa się to na wielu płaszczyznach: pomiędzy lokalnymi władzami a interesariuszami, między władzami a społecznością lokalną. Przedsiębiorczość mierzona jest ilością podmiotów

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

gospodarczych prosperujących na danym obszarze. W 2015 roku w gminie Radków były zarejestrowane 843 podmioty gospodarcze a od roku 2011 systematycznie ich przybywa.

Przedsiębiorczość mierzona jest ilością podmiotów gospodarczych prosperujących na danym obszarze. W 2018 roku w Gminie Radków było zarejestrowanych 890 podmiotów gospodarczych. Prawie 70% spośród zarejestrowanych podmiotów gospodarczych prowadzonych jest przez osoby fizyczne. W analizowanym okresie brak nowych organizacji pozarządowych.

Najwięcej przedsiębiorstw działa w kwalifikacji (L) nieruchomości – 127, w sektorze budownictwa (F) – 115. Duże znaczenie odgrywają również branże związane z turystką i gastronomią, transportem oraz przetwórstwem przemysłowym. Aby zwiększyć rozmiar rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, racjonalnym wydaje się wspieranie podmiotów z branży turystyki i usług okołoturystycznych, które w przyszłości mogą stać się ważnym źródłem dochodów gminy. Należy również wspierać podmioty, które świadczą usługi na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych. Z kolei zachęcenie przedsiębiorców do współpracy i spotkań z jednostkami Gminy może skutecznie pomóc w walce z bezrobociem i wnieść konstruktywne pomysły do planów rozwojowych gminy.

Tabela 3. Wskaźniki dla podmiotów gospodarki narodowej Gminie Radków w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	876	890	917
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	70	71	63
nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na 10 tys. mieszkańców	67	66	59
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	582	603	662
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	40	40	40

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL-GUS

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2.2. Charakterystyka osób zależnych

Rosnąca z roku na rok liczba osób starszych sprawia, że są oni szczególną grupą, która potrzebuje wsparcia. Często są to osoby samotne, które wymagają specjalistycznej opieki, dlatego należy skupić uwagę na zapewnieniu realizacji potrzeb tej grupy społeczności.
W związku z tym, że społeczeństwo się starzeje i wzrasta liczba osób w wieku 60+ dużym utrudnieniem w ofercie NZOZ jest brak lekarzy specjalistów takich jak: psycholog, andragog zajmujących się seniorami. Ponadto niewystarczająca jest liczba gabinetów rehabilitacyjnych. Funkcjonujący na terenie gminy jeden punkt rehabilitacyjny nie jest w stanie sprostać ilości zalecanych zabiegów. Często osoby starsze muszą z takich zabiegów korzystać poza miejscem zamieszkania, co dla większości jest dużym utrudnieniem, a jest to związane ze złą komunikacją miejską w gminie oraz dodatkowymi kosztami dojazdu.

Kolejną grupą wymagająca opieki są osoby z niepełnosprawnością. W zależności od stopnia niepełnosprawności, rodzaju dysfunkcji, sytuacji rodzinnej i materialnej, osoby niepełnosprawne korzystają z szeregu świadczeń i usług, takich jak: świadczenia pieniężne przyznawane w postaci zasiłku stałego, zasiłku celowego, zasiłku okresowego, oraz świadczenia niepieniężne, tj. pomoc w formie posiłków oraz usług opiekuńczych.
W Gminie Radków na koniec grudnia 2018 roku liczba osób z niepełnosprawnością wynosiła 108 u 86 rodzin. W analizowanym okresie 2007-2019 nastąpił spadek osób z niepełnosprawnością o około 13%. Dane wskazują również, iż mężczyzn z niepełnosprawnością jest dwa razy więcej niż kobiet (wykres 2).

Tabela 4. Liczba osób na terenie gminy Radków, które posiadają prawomocne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w latach 2017-2019

Kategoria	2017	2018	2019
Liczba osób z niepełnosprawnością	124	121	108
Liczba rodzin z niepełnosprawnością	91	93	86

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych OPS w Radkowie z/s w Ścinawce Średniej

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 2. Płeć osób z niepełnosprawnością w Gminie Radków w latach 2017-2019

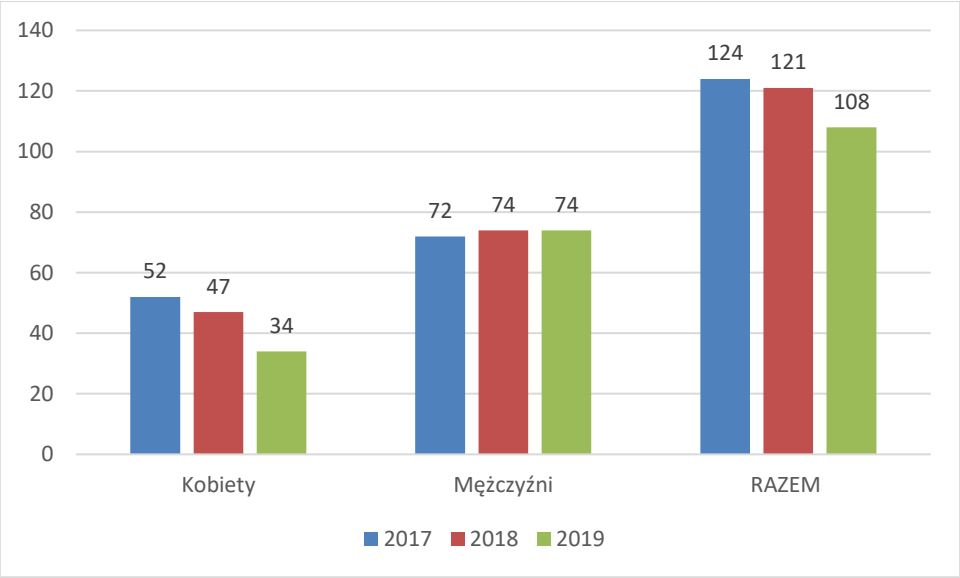

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych OPS w Radkowie z/s w Ścinawce Średniej

Dane w tabeli 5 przedstawiają wiek osób z niepełnosprawnością. Największą grupę osób z niepełnosprawnością stanowią osoby w wieku 60 lat i więcej oraz w wieku 45-59. W 2019 roku dzieci do lat 15 stanowiło tyko 9. Obserwowany w analizowanym okresie wzrost liczby osób niepełnosprawnych w starszych grupach wieku świadczą o wzrastającej tendencji niepełnosprawności, zwłaszcza w odniesieniu do tej grupy osób. Na skutek wzrostu odsetka osób starszych w społeczeństwie w najbliższych latach przewidywany jest duży wzrost liczby osób niepełnosprawnych. Można zatem przypuszczać, że podejmowanie działań z zakresu promocji zdrowia, rozwijanie świadczeń ogólnie usprawniających w ramach różnorodnych form rehabilitacji, a także poprawa dostępu do świadczeń medycznych mogłyby stworzyć szansę na zmniejszenie prognozowanego w przyszłości wzrostu odsetka osób starszych dotkniętych niepełnosprawnością.

Tabela 5. Wiek osób z niepełnosprawnością na terenie Gminy Radków w latach 2017-2019

Wiek osób z niepełnosprawnością	2017	2018	2019
0-15	6	11	9
16-25	6	4	3
26-40	12	10	7
41-59	64	53	44
60 i więcej	36	43	45

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych OPS w Radkowie z/s w Ścinawce Średniej

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

System orzekania o niepełnosprawności osób w Polsce jest bardzo zawiły. Istnieją stopnie niepełnosprawności, grupy inwalidzkie, opisowe określenia niepełnosprawności stosowane przez ZUS. Niepełnosprawność orzekana jest przez różne instytucje, dla różnych celów. Najważniejsze są jednak Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności, które orzekają niepełnosprawność osób dorosłych i dzieci. Decydują o przyznaniu określonego stopnia niepełnosprawności: znacznego, umiarkowanego lub lekkiego.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną lub mająca ograniczenia w pełnieniu funkcji społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia funkcji społecznych.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia funkcji społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Co oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb, do których zalicza się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

W Gminie Radków najwięcej osób z niepełnosprawnością posiada stopień umiarkowany, stanowią prawie 50% całej populacji wśród osób z niepełnoprawnością. ¼ osób posiada stopień znaczny, a nieco 10% stanowią dzieci z niepełnosprawnością. Ponad 50% osób z niepełnosprawnością w Gminie Radków posiada wykształcenie podstawowe i gimnazjalne, a ¼ posiada średnie, niewielki odsetek stanowią osoby posiadający wykształcenie podstawowe.

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 3. Struktura stopnia niepełnosprawności w Gminie Radków w latach 2017-2019

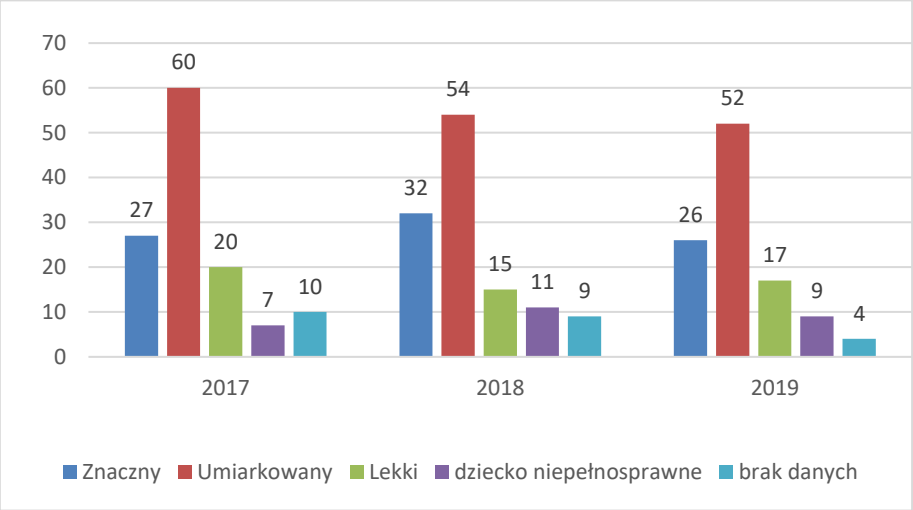

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych OPS w Radkowie z/s w Ścinawce Średniej

Wykres 4. Wykształcenie osób z niepełnosprawnością w Gminie Radków w latach 20017-2019

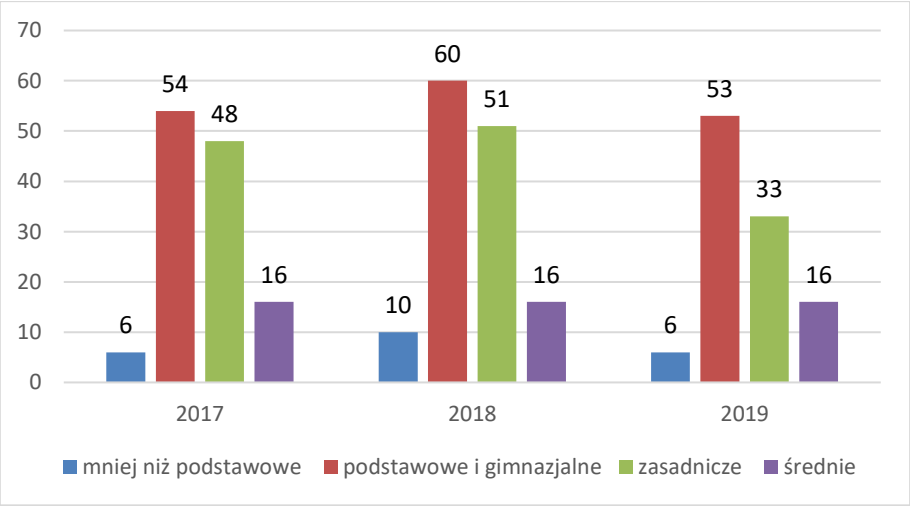

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych OPS w Radkowie z/s w Ścinawce Średniej

Zjawisko starzenia się jest nieodwracalnym, nieuniknionym i dotyczącym każdego organizmu żywego procesem, który rozpoczyna się już w wieku średnim i nasila wraz z upływem czasu. Granice starości są bardzo płynne, a sam proces starzenia się przebiega etapami. Z wiekiem, częściowo na skutek fizjologicznych zmian organizmu, wzrasta liczba problemów zdrowotnych. Należy podkreślić, iż starzenie się organizmu niekoniecznie musi wiązać się z występowaniem schorzeń. Jednak wielochorobowość i ograniczenie sprawności występują znacznie częściej u ludzi starszych niż w młodszych grupach wiekowych.

Główne problemy zdrowotne osób wieku podeszłym, czyli przedziale 60 - 75 lat, w zasadzie nie różnią się od tych, które występują w grupie osób nieco młodszych (w wieku 50 - 60 lat). Zazwyczaj są to schorzenia, które współistnieją, zmieniają swój przebieg i mogą stwarzać problemy diagnostyczne i lecznicze. Wiek podeszły koreluje przede wszystkim ze wzrostem występowania osteoporozy, dotykającej przede wszystkim kobiet powyżej 60 roku życia, nowotworów, cukrzycy, zmian zwyrodnieniowych, dotykających 30 – 70% populacji osób po 65 roku życia; chorób płuc oraz uszkodzeń narządów zmysłów - pogorszenie wzroku następuje u prawie 75% osób pomiędzy 65 a 70 rokiem życia, a upośledzenie słuchu u około 30% populacji powyżej 65 roku życia. Natomiast po 75 roku życia zdecydowanie częściej pojawiają się tzw. wielkie problemy geriatryczne, wśród których wyróżnić można: wielonarządowe zaburzenia sercowo – naczyniowe, niesprawność funkcjonalną, niestabilność, upadki i urazy, problemy natury neurologicznej i psychiatrycznej: demencję, depresję, delirium, nietrzymanie moczu, przewlekłe owrzodzenia, zespoły jatrogenne oraz odleżyny[1].

Rodzaje usług dla osób zależnych realizowanych w gminie

Pomoc i wsparcie dla osób niepełnosprawnych z terenu gminy Radków prowadzona jest w następujących placówkach:

Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w Ścinawce Dolnej. Jest jednostką budżetową, samorządowa Powiatu Kłodzkiego. Działa na podstawie statutu oraz regulaminu organizacyjnego. W ramach prowadzonej działalności podopieczni mają zapewnione całodobowe wyżywienie, pełną opiekę medyczną, rehabilitacyjną, fizjoterapeutyczną oraz terapię zajęciową. DPS posiada 96 miejsc. Z opieki korzystają tylko mężczyźni w wieku 18 lat do 80 i powyżej.

Środowiskowy Dom Samopomocowy w Słupcu jest otwarty dla swoich podopiecznych 5 dni w tygodniu przez 8 godzin. Prowadzone są w nim indywidualne lub zespołowe treningi samoobsługi. Placówka współpracuje także z rodzicami, służbą zdrowia, organami administracji i organizacjami społecznymi. W roku 2014 zostało zawarte porozumienie pomiędzy gminą Radków a gminą Miejską Nowa Ruda dotyczącego świadczeń pomocy społecznej z zakresu administracji rządowej mieszkańcom gminy Radków przez Miejski Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowej Rudzie.

Dom Emeryta i Rencisty „Arkadia" w Ścinawce Górnej Działa na zasadzie pensjonatu, zajmuje się opieką dla osób starszych. Obecnie w Domu przebywa 40 osób. W domu zatrudnione są

[1] Beck O., Kędziora – Kornatowska K., Monastyrska E. Starzenie się i związane z nim wyzwania. Dylematy współczesnych ludzi: radzenie sobie z wielością ról i zadań. Red. nauk. Liberska H., Malina A., Suwalska-Barancewicz D. Warszawa: Difin SA, 2015,

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pielęgniarki, salowe i kucharki. Ponadto zatrudnieni są lekarze, którzy raz w tygodniu badają wszystkich podopiecznych.

Edukacja - sieć przedszkoli, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego zaspakaja rzeczywiste oczekiwania społeczne tj.: dostęp do edukacji jest szeroki, edukacja jest na poziomie dobrym, poziom zadowolenia z dostępu do przedszkola jest wysoki, zauważa się również wzrost zadowolenia z istnienia wielu placówek oraz dostateczne zabezpieczenie dzieci i młodzieży do różnych form spędzania wolnego czasu. Jednak baza szkolna w czasie wolnym od nauki nie jest wykorzystywania wystarczająco, da się zauważyć również małe wsparcie psychologiczno-pedagogiczne na terenie szkół oraz niską motywację uczniów do nauki. Działalność edukacyjna, przedmiotowa i wychowawczo-opiekuńcza wspierana była dodatkowymi zajęciami z uczniami/wychowankami wspomagającymi naukę i rozwój np. dydaktyczno-wyrównawcze, o charakterze terapeutycznym, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia rewalidacyjne, logopedyczne, rozwijające umiejętności szkolne, przygotowujące do egzaminów zewnętrznych, zajęcia pozalekcyjne (koła przedmiotowe, koła zainteresowań);

Formą wsparcia rodzin jest **usługa asystenta rodziny**, która skupia się przede wszystkim na: wsparciu rodziny w pokonywaniu trudności i barier, pomocy w uzyskaniu poprawy sytuacji w różnych obszarach funkcjonowania społecznego, wdrażaniu prawidłowych postaw rodzicielskich, odbudowaniu więzi i relacji rodzinnych. Praca z rodziną jest również organizowana i kontynuowana w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną, a rolą asystenta są działania ukierunkowane na rzecz jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny.

Najczęstszymi powodami przyznania pomocy w gminie Radków są kolejno: bezrobocie, długotrwała choroba niepełnosprawność bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 5. Przesłanki do udzielenia pomocy rodzinom w Gminie Radków w latach 2017-2019

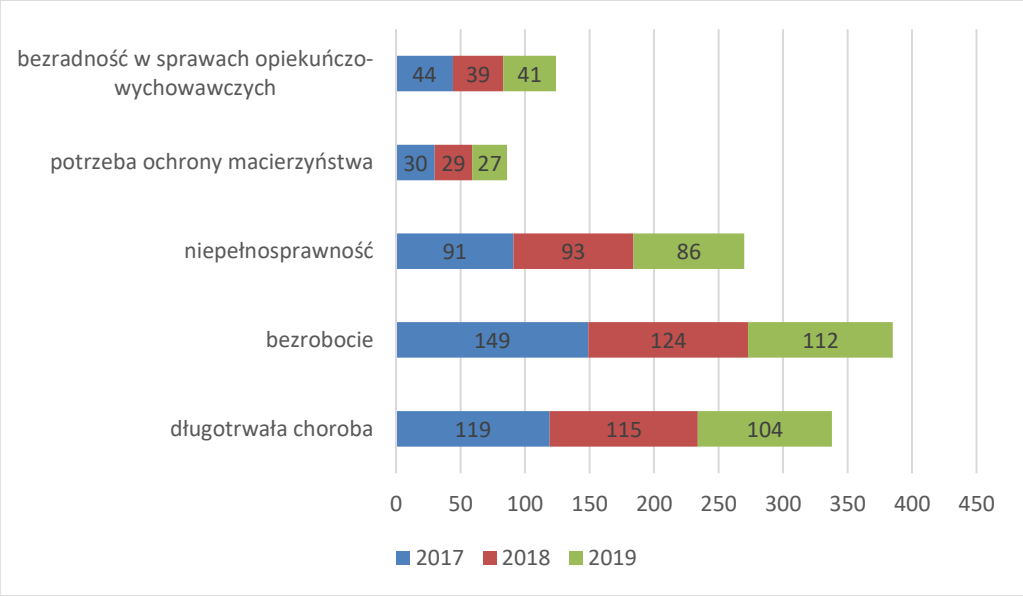

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych OPS w Radkowie z/s w Ścinawce Średniej

Świadczeniami przyznawanymi na mocy ustawy przez Ośrodek Pomocy Społecznej są:

- świadczenia pielęgnacyjne
- Zasiłki pielęgnacyjne
- Zasiłki dla opiekuna

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

- nie później niż do ukończenia 18 roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25 roku życia.

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

- matce albo ojcu,
- opiekunowi faktycznemu dziecka,
- osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W Gminie Radków w 2018 roku udzielono 300 świadczeń dla 25 rodzin i 25 osób uprawnionych do otrzymania zasiłku.

Wykres 6. Struktura świadczeń pielęgnacyjnych w Gminie Radków w latach 2017-2019

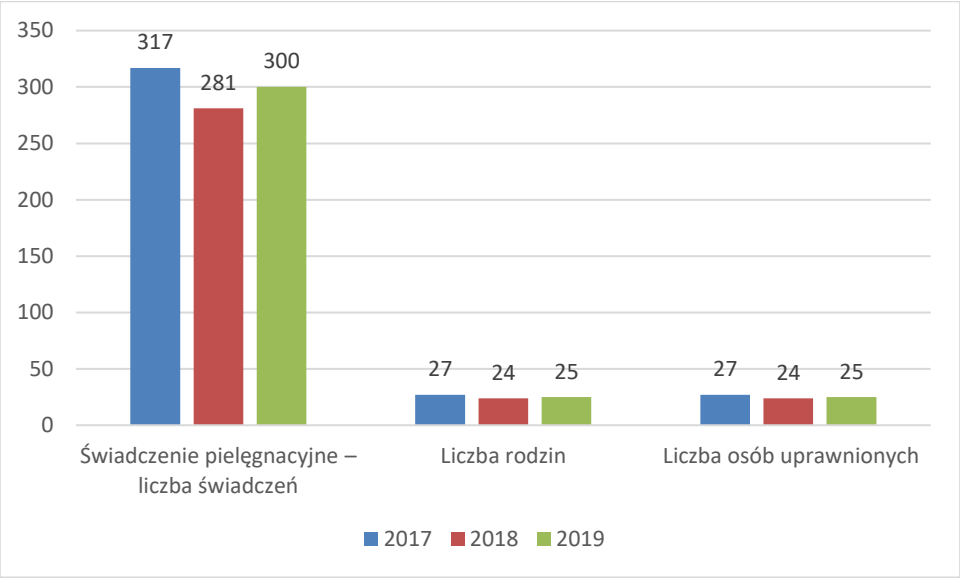

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych OPS w Radkowie z/s w Ścinawce Średniej

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie, która ukończyła 75 lat;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia.

W 2019 w Gminie Radków wypłacono 2691 u 225 rodzin. W analizowanym okresie liczba rodzin i osób jest na takim samym poziomie i wynosi 225 a liczba zasiłków prawie się nie zmienia. Zasiłek dla opiekuna przysługuje osobom, które z dniem 1 lipca 2013 r. na skutek zmiany przepisów utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. Zasiłek dla opiekuna z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje osobom, które złożyły wniosek o to świadczenie do dnia 15 września 2014 r. Prawo do tego świadczenia

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

może być przyznane również po tym terminie - w kontynuacji świadczenia (jeśli orzeczenie o stopniu niepełnosprawności osoby nad która jest sprawowana opieka było wydane czas określony). Z kolei w 2019 roku w Gminie Radków wypłacono tylko 13 zasiłków, w okresie 2017-2019 ich liczba spadła pond 50%.

Wykres 7. Struktura zasiłków pielęgnacyjnych w Gminie Radków w latach 2017-2019

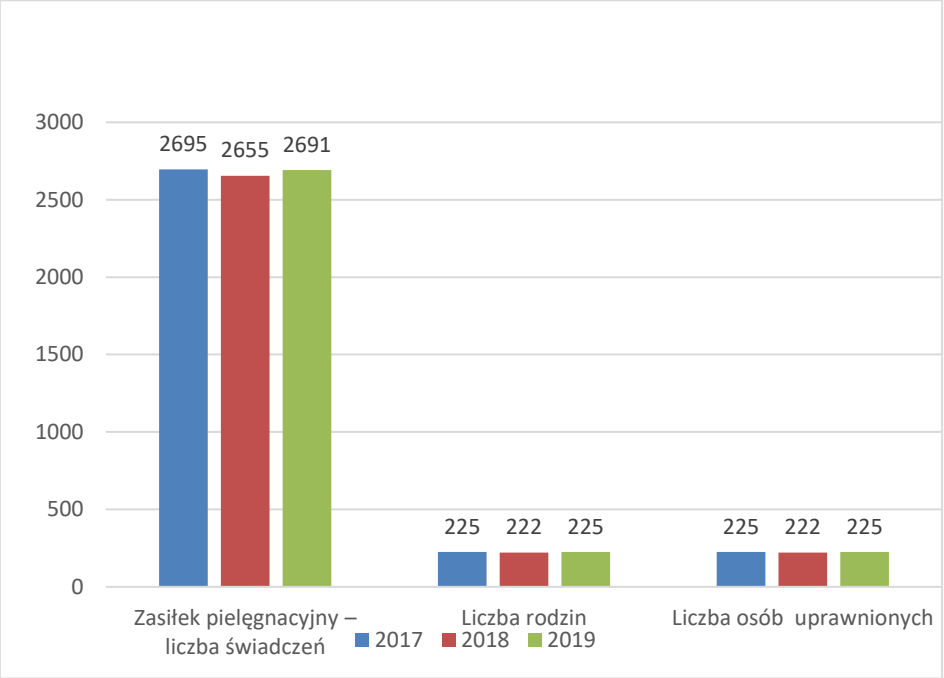

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych OPS w Radkowie z/s w Ścinawce Średniej

Wykres 8. Struktura zasiłków dla opiekuna w Gminie Radków w latach 2017-2019

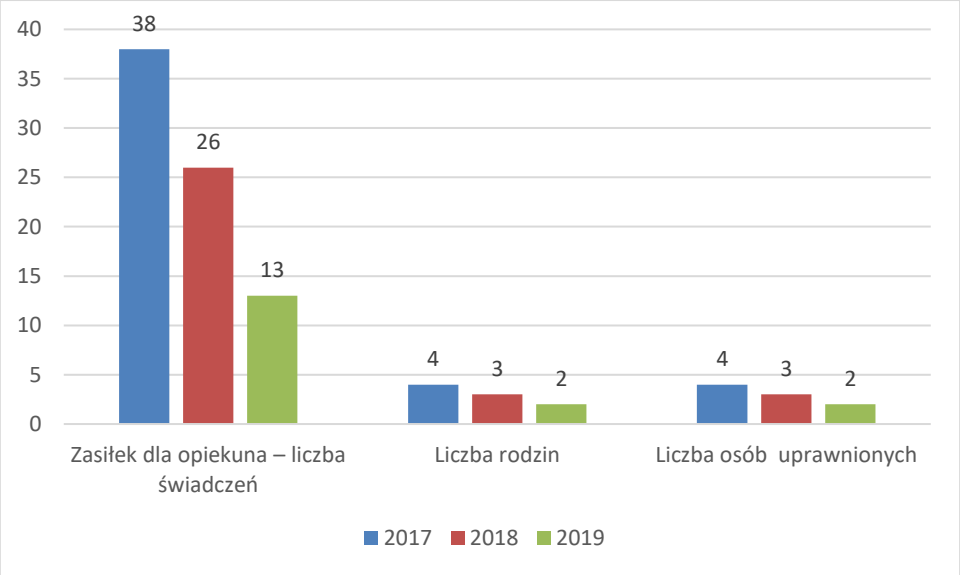

Źródło: Opracowane własne na podstawie danych OPS w Radkowie z/s w Ścinawce Średniej

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W 2019 roku został zrealizowany dla 9 osób program opieki wytchnieniowej. Wszystkie godziny zaplanowane do realizacji zostały wykorzystane. Nie było problemów z przyjmowaniem zainteresowanych osób do projektu. Na początku osoby niechętnie chciały korzystać z tej formy wsparcia ale po zakończeniu realizacji programu zainteresowane były jego kontynuacją. Czasowo program opieki wytchnieniowej mógłby trwać cały rok a ministerstwo powinno ogłaszać konkurs odpowiednio wcześniej w celu zapewnienia sprawnego wdrażania przez samorządy.

2.4. Zasoby instytucjonalne z zakresu wsparcia osób zależnych i ich opiekunów

Ośrodek Pomocy Społecznej jest budżetową jednostką organizacyjną gminy Radków, utworzoną w celu realizacji zadań własnych i zleconych gminie z zakresu pomocy społecznej. Działalność jednostki jest finansowana w zakresie zadań własnych ze środków budżetu gminy a w zakresie zadań zleconych ze środków przekazanych przez administrację rządową na realizację ich zadań. Ośrodek Pomocy Społecznej udzielając pomocy ma na celu zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w godnych warunkach, w tym również przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Wspomaga również rodziny w przezwyciężaniu trudnych sytuacji, których nie mogą oni pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Do głównych zadań realizowanych przez ośrodek należy: tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej; analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej; przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawami świadczeń finansowanych z budżetu gminy oraz przez administrację rządową; pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, prowadzenie pracy socjalnej skierowanej na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

Ośrodek Pomocy Społecznej zasięgiem działania obejmuje miasto Radków i wsie: Ścinawka Dolna, Ścinawka Górna, Ścinawka Średnia, Ratno Górne, Ratno Dolne, Wambierzyce, Raszków, Suszyna, Karłów, Pasterka, Tłumaczów oraz Gajów.

Problemem społecznym identyfikowanym zarówno w skali ogólnopolskiej, jak i w skali małych wspólnot jest ubóstwo i wykluczenie społeczne. Ubóstwo zdefiniować można jako sytuację deprywacji potrzeb, niemożność zaspokojenia potrzeb ze względu na niewystarczające środki finansowe, niedostateczne dochody. Dla zmierzenia ubóstwa bardzo często odwołujemy się do tzw. ustawowej granicy ubóstwa, a więc poziomu życia jednostki, który ustawowo kwalifikuje ją do wsparcia poprzez system pomocy społecznej. Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w Gminie Radków jest ubóstwo, bezrobocie,

bezdomność, uzależnienia, przemoc, niepełnosprawność, długotrwała choroba. Powodem przyznania pomocy bywa także, bezradność w sprawach opiekuńczo -wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. Z pomocy korzystają również osoby z trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego. W celu ochrony praw dziecka, w tym przede wszystkim prawa do wychowania w rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej w Radkowie prowadzi działania zmierzające do zabezpieczenia potrzeb dziecka przebywającego w rodzinie zagrożonej kryzysem bądź przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Pracownicy socjalni podejmują intensywną pracę socjalną mającą na celu monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinie oraz pomoc w wypełnianiu ich funkcji. W przypadku rodzin patologicznych Ośrodek współpracuje z szeregiem instytucji. Na wniosek pracownika socjalnego możliwe jest ustanowienie przez Sąd kurateli.

Dodatkową formą wsparcia rodzin jest usługa asystenta rodziny, która skupia się przede wszystkim na: wsparciu rodziny w pokonywaniu trudności i barier, pomocy w uzyskaniu poprawy sytuacji w różnych obszarach funkcjonowania społecznego, wdrażaniu prawidłowych postaw rodzicielskich, odbudowaniu więzi i relacji rodzinnych. Praca z rodziną jest również organizowana i kontynuowana w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną, a rolą asystenta są działania ukierunkowane na rzecz jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny. Ze społecznego punktu widzenia szczególnym znaczeniem wśród placówek infrastruktury społecznej wyróżniają się instytucje ochrony zdrowia. Potrzeby zdrowotne lokalnych społeczności mogą być bowiem zaspokojone niemal wyłącznie przez sprawnie funkcjonującą służbę zdrowia. Na terenie gminy Radków system opieki zdrowotnej oparty jest o Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej. W gminie funkcjonuje 5 przychodni lekarskich tj.: Medicus w Radkowie i w Ścinawce Średniej, Praktyka Rodzinna w Radkowie, w Ścinawce Średniej i w Ścinawce Dolnej. Prowadzona jest praktyka stomatologiczna w ramach NFZ i prywatnie. W Radkowie i w Ścinawce Średniej, funkcjonują dwa punkty apteczne w Radkowie i w Ścinawce Średniej oraz funkcjonuje 1 gabinet rehabilitacyjny w Ścinawce Średniej. Ponadto w gminie podejmowany jest szereg działań w zakresie poprawy zdrowia mieszkańców oraz pogłębienia wiedzy na temat profilaktyki zdrowotnej nie tylko wśród dorosłych mieszkańców gminy, ale także dla dzieci i młodzieży w szkołach. Gminne Centrum Kultury, Sportu i Turystyki prowadzi wielokierunkową działalność, której celem jest dostarczanie mieszkańcom możliwie jak najszerszej oferty kulturalnej, edukacyjnej i rozrywkowej, rozpoznanie i kształtowanie potrzeb kulturalnych społeczeństwa gminnego, przygotowanie do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych, inspirowanie i wspomaganie amatorskiej i profesjonalnej twórczości artystycznej, promocja zespołów i przedsięwzięć kulturalnych Centrum inne działania wynikające z potrzeb kulturalnych środowiska.

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Centrum, to również organizator imprez i wydarzeń kulturalnych o zasięgu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim oraz międzynarodowym. Dzięki staraniom GOK, na terenie gminy odbywają się: koncerty, festiwale, warsztaty, spotkania, wystawy, imprezy plenerowe, przeglądy teatralne, kabaretowe oraz wernisaże i wystawy pokonkursowe. Organizowane są imprezy turystyczne i rekreacyjne. Obok ośrodka kultury, instytucją działająca na polu kultury jest Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Radków im. Karola Estreichera. Na bieżąco czynione są stałe nakłady finansowe w celu poprawy sprawności i estetyki wszystkich obiektów służących realizacji zadań oświatowych, tj.:

- Hala sportowa wraz z siłownią w Ścinawce Średniej*;*
- 4 kompleksy Boisk ORLIK 2012 (w Ścinawce Dolnej, w Wambierzycach, w Radkowie i w Tłumaczowie);
- Kompleks boisk w Ścinawce Średniej przy ul. Mickiewicza;
- Orlik w Ratnie Górnym;
- Wiejskie Centrum Kultury, Rekreacji i Integracji w Wambierzycach (sala gimnastyczna, siłownia);
- Zastępcza sala gimnastyczna w Ścinawce Dolnej;
- Kompleks boisk przy obiekcie gimnazjum w Radkowie;
- Sala gimnastyczna wraz z siłownią w Radkowie;
- Place zabaw (w Radkowie, w Ścinawce Średniej, w Ścinawce Dolnej, Ścinawce Górnej, w Tłumaczowie, w Wambierzycach, w Suszy nie, w Raszkowie, w Gajowie).

Na terenie gminy Radków w każdej miejscowości istnieją zaplecza kulturalno-rekreacyjne stanowiące własność gminy Radków, m.in:

- **Wiejskie Centrum Kultury, Integracji i Bezpieczeństwa Publicznego w Ścinawce Dolnej**

Obiekt stanowi centrum życia kulturalno-społeczno-sportowego i rekreacyjnego mieszkańców wsi Ścinawka Dolna. W budynku znajduje się filia biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Radków im. Karola Eistraichera Radków. Ponadto w obiekcie na I piętrze znajduje się sala gimnastyczna. W Centrum odbywają się spotkania Koła Gospodyń Wiejskich, Sołtysa i Rady Sołeckiej. W pomieszczeniach usytuowanych na parterze raz w tygodniu odbywają się zajęcia świetlicowe. Centrum jest siedzibą OSP i mieści się w nim również remiza OSP

- **Zespół Sportowo-Rekreacyjny w Ścinawce Średniej**

W pobliżu obiektu znajduje się szkoła, dla której obiekt pełni funkcję zaplecza sportowego. W wyniku tej inwestycji powstał plac zabaw, boisko do siatkówki, plac do tenisa stołowego. Od 3 lat przy zespole Sportowo-Rekreacyjnym działa punkt rehabilitacyjny Medicor. Z rehabilitacji w tym punkcie korzystają mieszkańcy gminy Radków w każdym wieku. W budynkach przy

zespole sportowym siedzibę ma i prężnie działa Zespół Ludowy „Ścinawianki" oraz Klub Sportowy „Zjednoczeni".

- **Centrum Inicjatyw Wiejskich w Ścinawce Górnej**

Centrum Inicjatyw Wiejskich w Ścinawce Górnej jest pierwszym w gminie Radków nowym obiektem, na obszarze wiejskim, który doskonale komponuje się z architekturą miejscowości i łączy w sobie wiele funkcji: urzędową (biuro zajmujące się rolnictwem i integracją środowisk wiejskich), informacyjną (trafiający tu turyści mogą otrzymać wszelkie informacje o okolicznych atrakcjach), promocyjną (promocja regionu, lokalnych produktów: wypieków i wyrobów garmażeryjnych, lokalnych przedsiębiorców i ich ofert), szkoleniową (wyposażona sala konferencyjna z zapleczem na catering), społeczną (świetlica wieloaspektowego wspierania rodzin i Klub Seniora), kulturalno-patriotyczną (organizowane są tu obchody świąt narodowych i jest to miejsce kultywowania polskich tradycji), informatyczną (kafejka internetowa), gastronomiczną i rozrywkową (miejsce spotkań mieszkańców, szeroki wachlarz zajęć proponowany przez świetlicę,

- **Wiejskie Centrum Kultury i Integracji w Wambierzycach**

W budynku Wiejskiego Centrum Rekreacji i Integracji w Wambierzycach znajduje się dobrze wyposażona siłownia, sala gimnastyczna a jednocześnie. W centrum mieści się siedziba KGW, OSP, sołtysa i Rady sołeckiej – organizacje, które biorą czynny udział w życiu społecznym swojej miejscowości.

- **Centrum Kulturalno-Sportowo-Rekreacyjne w Ratnie Górnym**

Do dyspozycji jest nowo wybudowany kompleks łączący świetlicę wiejską wraz z zapleczem i boisko sportowe. Centrum zlokalizowane jest na terenie sołectwa Ratno Górne.

Osoby starsze mogą korzystać także ze środowiskowych form wsparcia, tj. Klubu Seniora, Uniwersytetu III wieku i Domu Pomocy Społecznej. Od 2012 roku seniorzy z gminy Radków zalegalizowali działalność Klubu Seniora nadając nazwę Radkowski Klub Aktywnego Seniora „Srebrny Liść". Od początku działalności Klub Seniora zrzeszał 80 członków. Seniorzy spotykają się w Centrum Kulturalno-Sportowo Rekreacyjnym w Ratnie Górnym. Głównym celem działalności Klubu Seniora jest: wspieranie integracji lokalnej, prowadzenie działalności wspomagającej rozwój społeczności lokalnych, rozwijanie różnorodnych form życia kulturalno – oświatowego, towarzyskiego i wypoczynku dla ludzi starszych, rozbudzanie zainteresowań, potrzeb oraz aktywizacji kulturalno – oświatowej ludzi starszych w środowisku zamieszkania, organizowanie działań, które sprzyjać będą zachowaniu zdrowia i sprawności fizycznej, organizowanie wypoczynku i imprez kulturalno – oświatowych dostosowanych do zainteresowań członków Klubu, zaspokajanie potrzeb edukacyjnych poprzez organizowanie odczytów, pogadanek, warsztatów, kółek zainteresowań itp., kształtowanie wśród mieszkańców postaw odpowiedzialności za swoje otoczenie, ochrony i promocji zdrowia.

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Potrzeby opiekunów na podstawie badań

3.1. Zakres realizowanego i wymaganego wsparcia przez opiekunów

44% badanych opiekunów zajmuje się osobami zależnymi powyżej 20 godzin tygodniowo, 32% poświęca czas od 10 do 20 godzin tygodniowo. Aż 59% osób zależnych może liczyć od 1 do 2 osób na opiekę wśród członków rodziny, sąsiadów itp.

Wykres 9. Ile godzin tygodniowo poświęca Pan/Pani na opiekę nad osobą zależną?

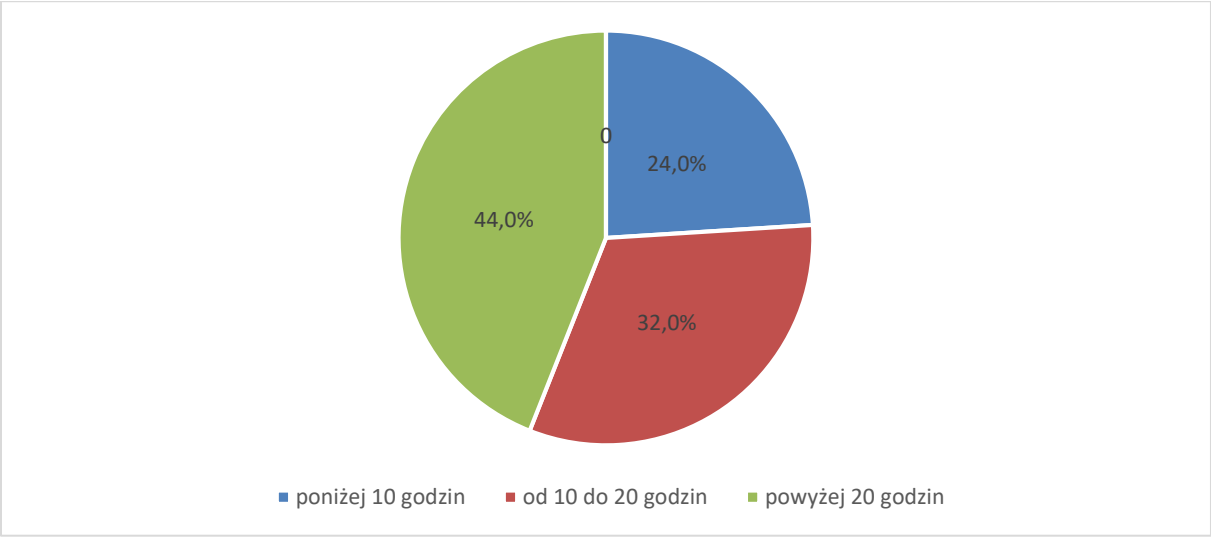

Źródło: Badania własne, N=100

Wykres 10. Na pomoc ilu osób (z wyłączeniem opieki instytucjonalnej) może Pan/Pani liczyć w sprawowaniu opieki nad osobą zależną?

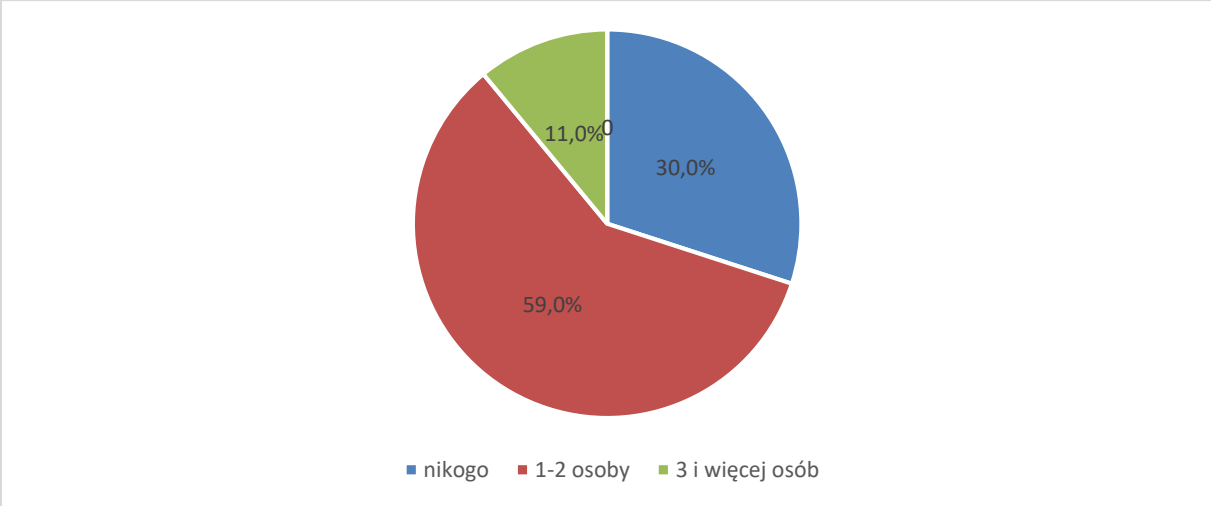

Źródło: Badania własne, N=100

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rola opiekuna jak ważna, istotna i potrzebna. Najczęściej opiekunami są osoby spokrewnione, członkowie rodziny, którzy mieszkają i opiekują się osobą zależną. Opieka to praca wymagającą i psychicznie oraz fizycznie. Wiąże się ona z koniecznością ograniczenia bądź rezygnacji z pracy zawodowej, co pociąga za sobą pogorszenie sytuacji materialnej i drastyczną zmianę dotychczasowego stylu życia. Opiekunowie potrzebują przede wszystkim dostępu do informacji o przysługujących im prawach. Zbyt wielu opiekunów i opiekunek nie wie, z jakich form wsparcia mogą skorzystać. Nadmierne obciążenie obowiązkami opiekuńczymi, brak czasu dla siebie i swoich planów, a także niedobór wsparcia ze strony całej rodziny może doprowadzić do zaniedbywania własnego zdrowia. W konsekwencji pojawia się paradoksalna sytuacja, w której osoba opiekująca się innymi, nie potrafi zadbać o samą siebie o potrzebach opiekunów najczęściej powtarza się potrzeba odpoczynku, a co za tym idzie – możliwość uzyskania opieki wytchnieniowej. Potwierdzaniem nadmiernego obciążenia przez opiekuna są przeprowadzone badania ankietowe. W przeprowadzanym badaniu ankietowym określono w jakim stopniu każda z wymienionych czynności polegających na wspieraniu osoby zależnej jest obciążająca dla respondenta. Czynności podlegające badaniu to:

- Przemieszczanie się w domu
- Przemieszczanie się poza domem
- Spożywanie posiłków
- Higiena osobista
- Ubieranie się i rozbieranie
- Czynności domowe – sprzątanie, posiłki
- Czynności urzędowe, zakupy, lekarz
- Uczestniczenie w życiu towarzyskim i kulturalnym

Zaproponowana skala obciążenia to:

- Jest bardzo dużym obciążeniem -5
- Jest średnim obciążeniem - 4
- Jest niewielkim obciążeniem -3
- Nie jest dla mnie obciążające -2
- Nie zajmuję się tą czynnością - 1
- Osoba nie wymaga pomocy w tym zakresie - 0

Przyjmując średnią ważoną dla poszczególnych czynności wskazano, iż najbardziej obciążające dla opiekuna są czynności domowe - sprzątanie i posiłki oraz czynności urzędowe zakupy i lekarz – średnia ważona to 2,9 oraz przemieszczenie się osoby zależnej poza domem – 2,7 Najmniej obciążającą czynnością jest spożywanie posiłków- 1,7.

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 11. Średnia ważona obciążenia opieką nad osobami zależnymi przez opiekunów

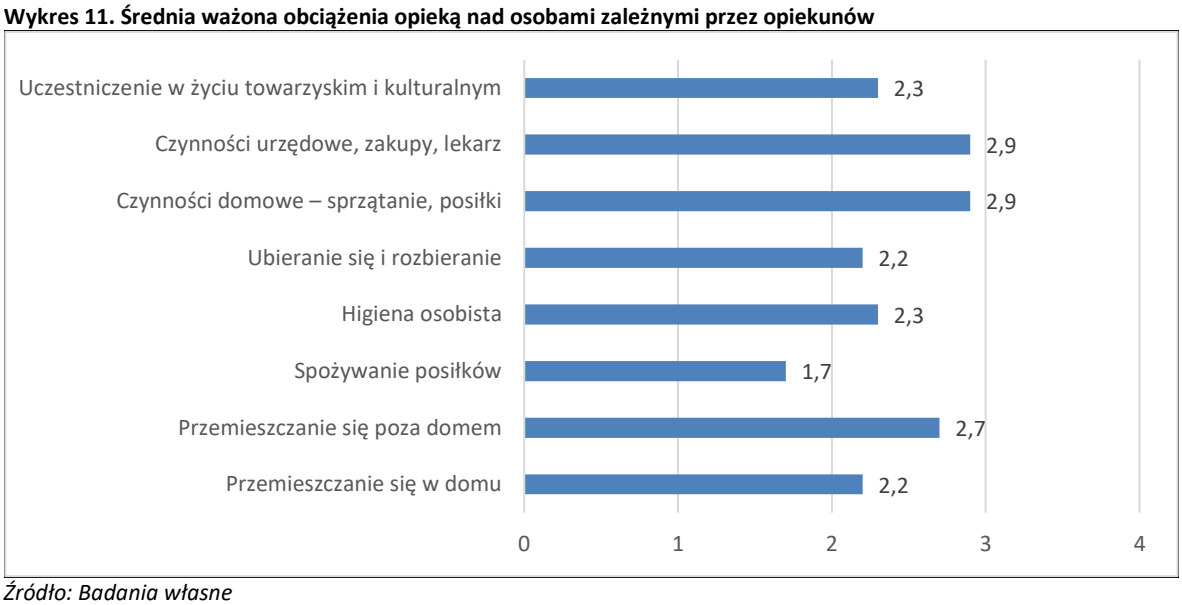

Źródło: Badania własne

Tabela 6. Stopień obciążenia opieką nad osobami zależnymi przez opiekunów

Czynność/stopień obciążenia	Jest bardzo dużym obciążeniem	Jest średnim obciążeniem	Jest niewielkim obciążeniem	Nie jest dla mnie obciążające	Nie zajmuję się tą czynnością	Osoba nie wymaga pomocy w tym zakresie
Przemieszczanie się w domu	13,0%	21,0%	24,0%	15,0%	3,0%	24,0%
Przemieszczanie się poza domem	32,0%	20,0%	12,0%	10,0%	9,0%	17,0%
Spożywanie posiłków	3,0%	15,0%	22,0%	24,0%	6,0%	30,0%
Higiena osobista	18,0%	18,0%	18,0%	19,0%	13,0%	14,0%
Ubieranie się i rozbieranie	9,0%	25,0%	17,0%	23,0%	10,0%	16,0%
Czynności domowe – sprzątanie, posiłki	19,0%	32,0%	22,0%	18,0%	4,0%	5,0%
Czynności urzędowe, zakupy, lekarz	16,0%	37,0%	23,0%	16,0%	6,0%	2,0%
Uczestniczenie w życiu towarzyskim i kulturalnym	8,0%	21,0%	25,0%	22,0%	17,0%	7,0%

Źródło: Badania własne, N=100

W badaniu ankietowym określono także stany psychiczne i fizyczne odczuwane przez opiekunów:

- Bywa, że czuję się wykończony(-a) fizycznie
- Mam trudności ze skoncentrowaniem się na wykonywanych czynnościach
- Szybko się męczę wykonując jakąś czynność
- Miewam poczucie winy
- Bywam napięty(-a) i drażliwy(-a)
- Martwię się, że sobie z tym nie poradzę

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zaproponowana skala odczucia to:

- Bardzo często -5
- Często - 4
- Czasami -3
- Rzadko -2
- Bardzo rzadko - 1

Przyjmując średnią ważoną dla poszczególnych odczuć opiekunów najbardziej czują się wykończeni fizycznie – 2,8, są napięci i drażliwi oraz zmartwieni, ze sobie nie poradzą -2,6. Najmniej maja poczucia winy – 1,9

Tabela 7. Stany psychiczne i fizyczne odczuwane przez opiekunów

	Bardzo często	Często	Czasami	Rzadko	Bardzo rzadko
Bywa, że czuję się wykończony(-a) fizycznie	20,0%	24,0%	28,0%	18,0%	10,0%
Mam trudności ze skoncentrowaniem się na wykonywanych czynnościach	4,0%	15,0%	32,0%	22,0%	27,0%
Szybko się męczę wykonując jakąś czynność	10,0%	14,0%	27,0%	22,0%	27,0%
Bywam napięty(-a) i drażliwy(-a)	16,0%	23,0%	24,0%	14,0%	23,0%
Martwię się, że sobie z tym nie poradzę	18,0%	15,0%	33,0%	13,0%	21,0%
Miewam poczucie winy	8,0%	4,0%	22,0%	27,0%	39,0%

Źródło: Badania własne, N=100

Wykres 12. Średnia wartość ocen stanów fizycznych i psychicznych odczuwanych przez opiekunów

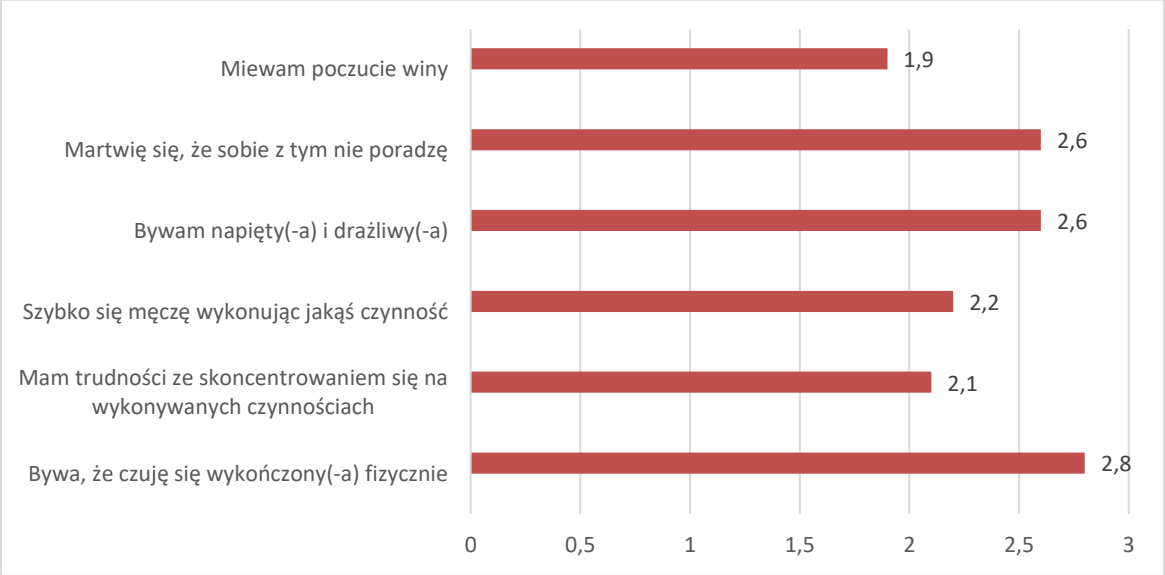

Źródło: Badania własne, N=100

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Sytuacja życiowa opiekunów i ich charakterystyka

W badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród 100 opiekunów w Gminie Radków większość respondentów, która wzięła udział w badaniu to kobiety (stanowią 71%). najwięcej należało do osób w wieku między 45 a 64 rokiem życia – 64 ankiety, co stanowiło 64% wszystkich wypełnionych ankiet. Znaczący jest także udział osób w wieku 65 lat i więcej tj. 22 ankiety (22%) . Najmniej liczni są reprezentanci grup wiekowych 19-44. Najwięcej wśród osób ankietowanych deklarowało posiadanie wykształcenia średniego (33 osoby/ 33%). Reprezentatywna była także grupa osób z wykształceniem zasadniczym (31 osób/ 31%). Wśród opiekunów osób zależnych były osoby z niepełnosprawnością – ponad 5%.

Wykres 13. Płeć opiekunów osób zależnych

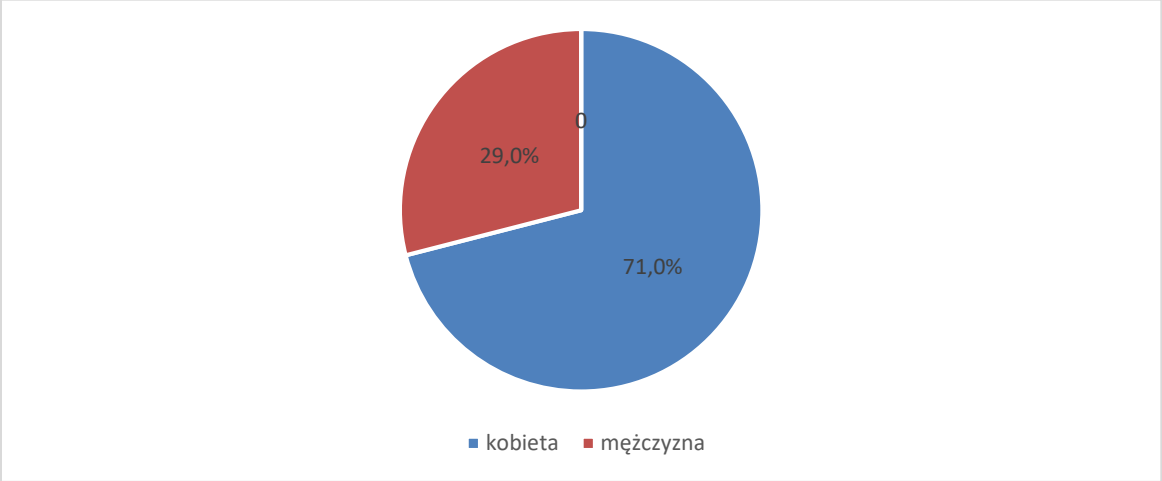

Źródło: Badania własne, N=100

Wykres 14. Wiek opiekunów osób zależnych

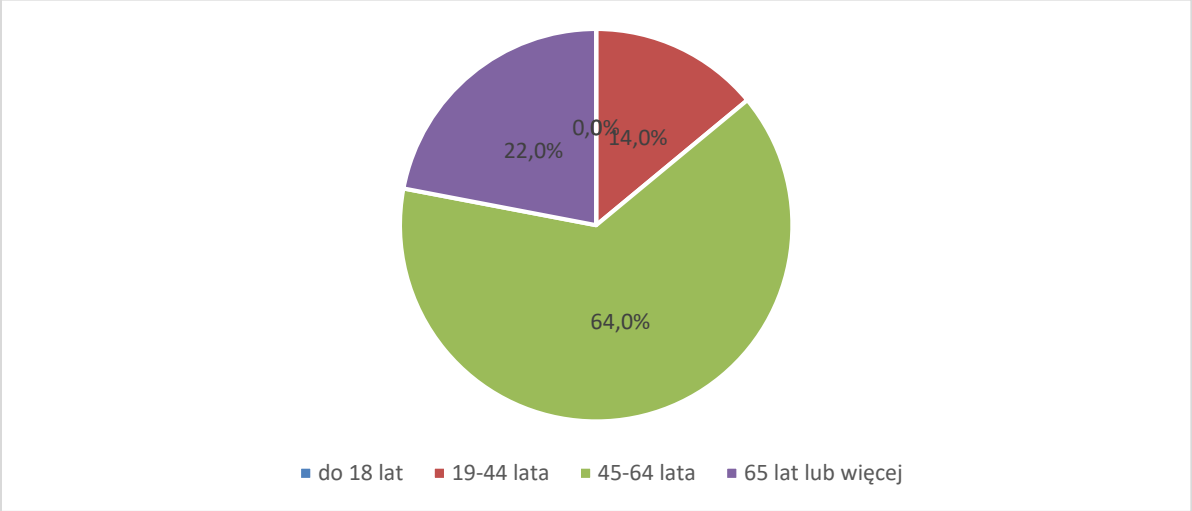

Źródło: Badania własne, N=100

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 15. Wykształcenie opiekunów osób zależnych

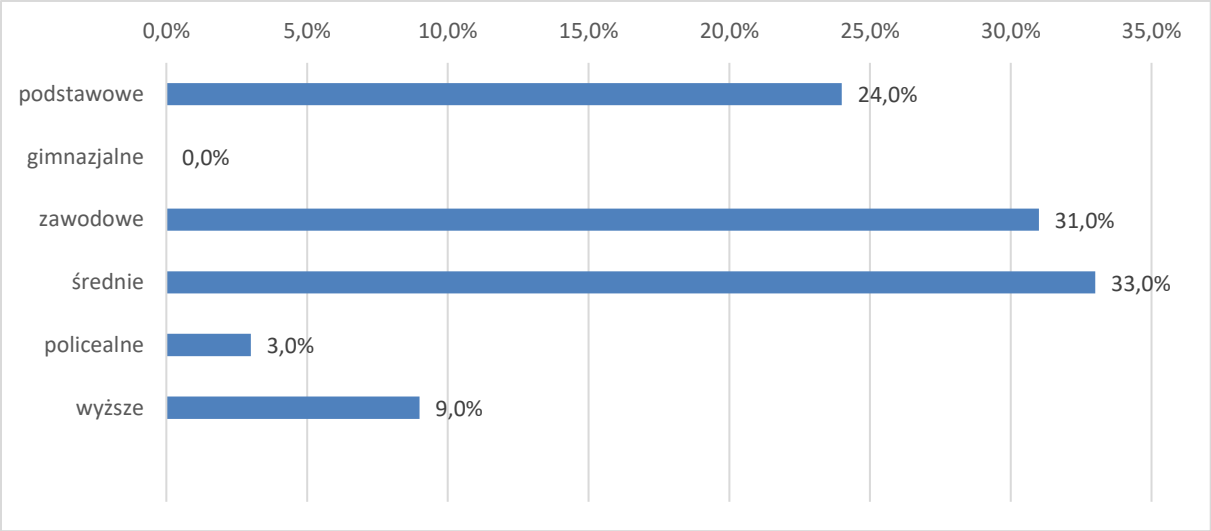

Źródło: Badania własne, N=100

Wykres 16. Czy opiekun osoby zależnej jest osobą pełnosprawną/niepełnosprawną?

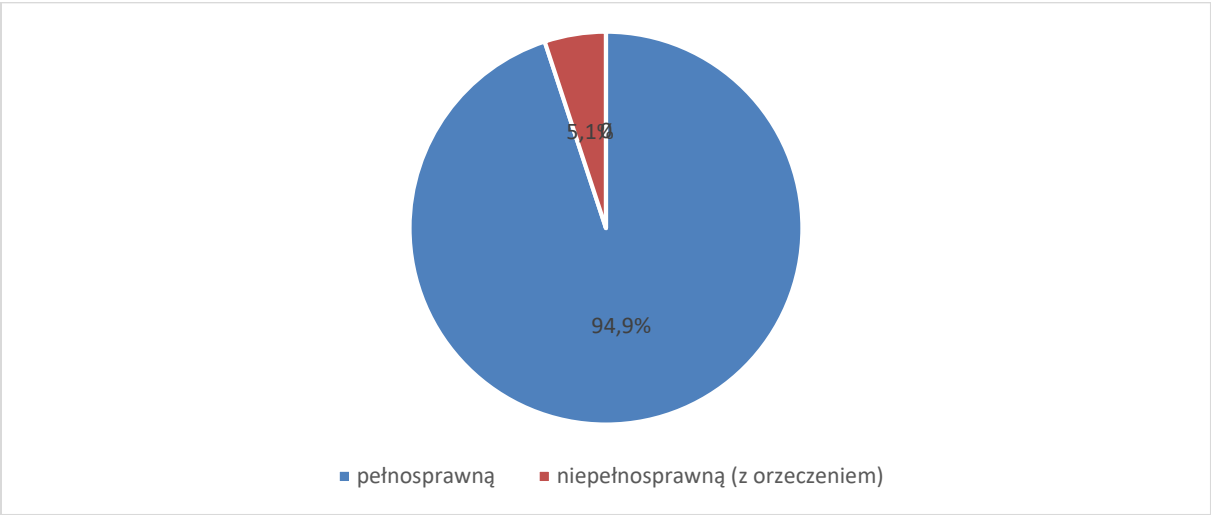

Źródło: Badania własne

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oczekiwania w zakresie form opieki wytchnieniowej

Opieka wytchnieniowa ma za zadanie odciążyć opiekunów m.in. poprzez zapewnienie im wsparcia w wykonywaniu dotychczasowych obowiązków lub zapewnienie zastępstwa, gdyż osoby całkowicie niesamodzielne, czy też osoby nisko funkcjonujące są osobami, które wymagają wielopłaszczyznowego wsparcia, w tym wsparcia w zakresie potrzeb zdrowotnych, pielęgnacyjnych, zapobiegania wtórnym powikłaniom, stymulowania i rozwijania aparatu ruchu, kompetencji poznawczych oraz społecznych.
Wsparcie w formie świadczenia opieki wytchnieniowej ma również pozytywny wpływ na osoby niepełnosprawne, bowiem przebywanie z innymi osobami niewątpliwie przyczyni się do lepszego uspołecznienia osób niepełnosprawnych
W zakresie oczekiwań dotyczących form opieki wytchnieniowej na podstawie przeprowadzonego badania opiekunowie najbardziej potrzebują:

- Dostępu do informacji o działaniach pomocy społecznej – 75%
- Dostępu do informacji o wsparciu w ochronie zdrowia i rehabilitacji – 71%
- Przerwy wytchnieniowej -72%
- Wsparcia finansowego – 68%
- Poradnictwa prawnego – 57%

Wykres 17. Jakich form pomocy oczekują opiekunowie osób zależnych – wsparcie informacyjne

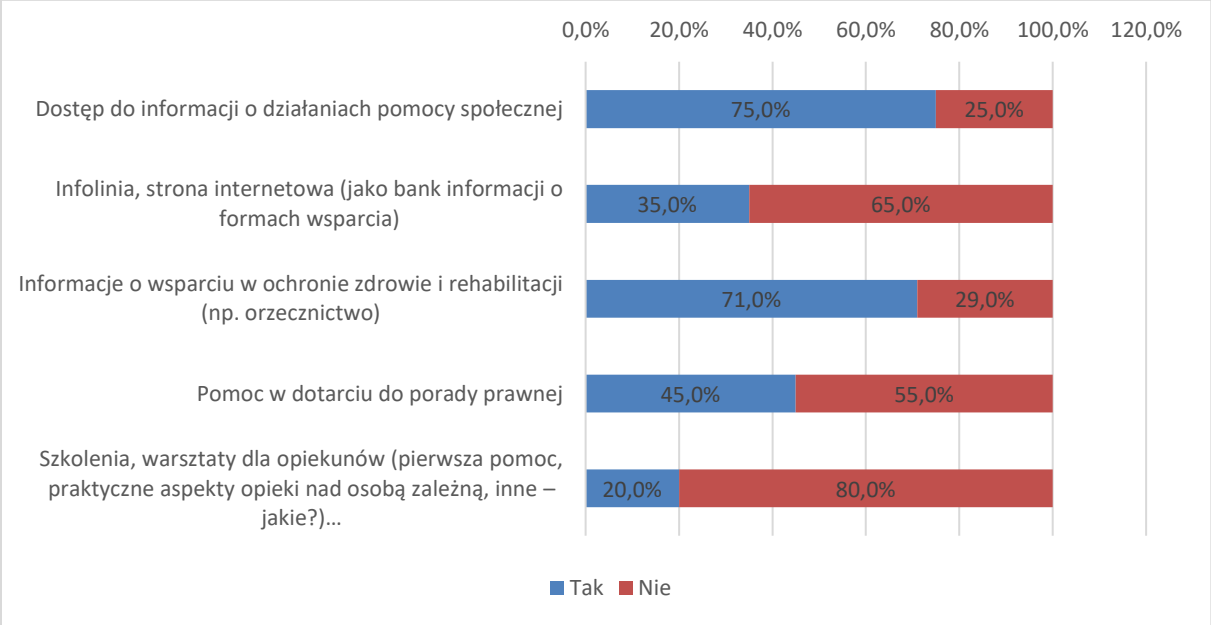

Źródło: Badania własne, N=100

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Najmniej opiekunowie są zainteresowani szkoleniami i warsztatami, poradnictwem psychologicznym, udziałem w grupach wsparcia, pomocy w rozwoju osobistym, edukacji. Opiekunowie biorący udział w badaniu ankietowym najbardziej zainteresowani są wsparciem kilkugodzinnym dla osób zależnych aż 47%, Drugą formą, która również cieszyła się dużym zainteresowaniem wśród respondentów jest wsparcie weekendowe-30%. Dodatkowo aż 61% ankietowanych jest zainteresowana wsparciem dla osób zależnych w miejscu ich zamieszkania, 16% nie jest zainteresowana takim wsparciem 15% nie ma zdania w tym przedmiocie. Tylko 13% opiekunów jest zainteresowana wsparciem w wyspecjalizowanej placówce. Wsparcia te zapewnią opiekunom wykorzystanie czasu na przerwę wytchnieniową.

Wykres 18. Jakich form pomocy oczekują opiekunowie osób zależnych – wsparcie instytucjonalne

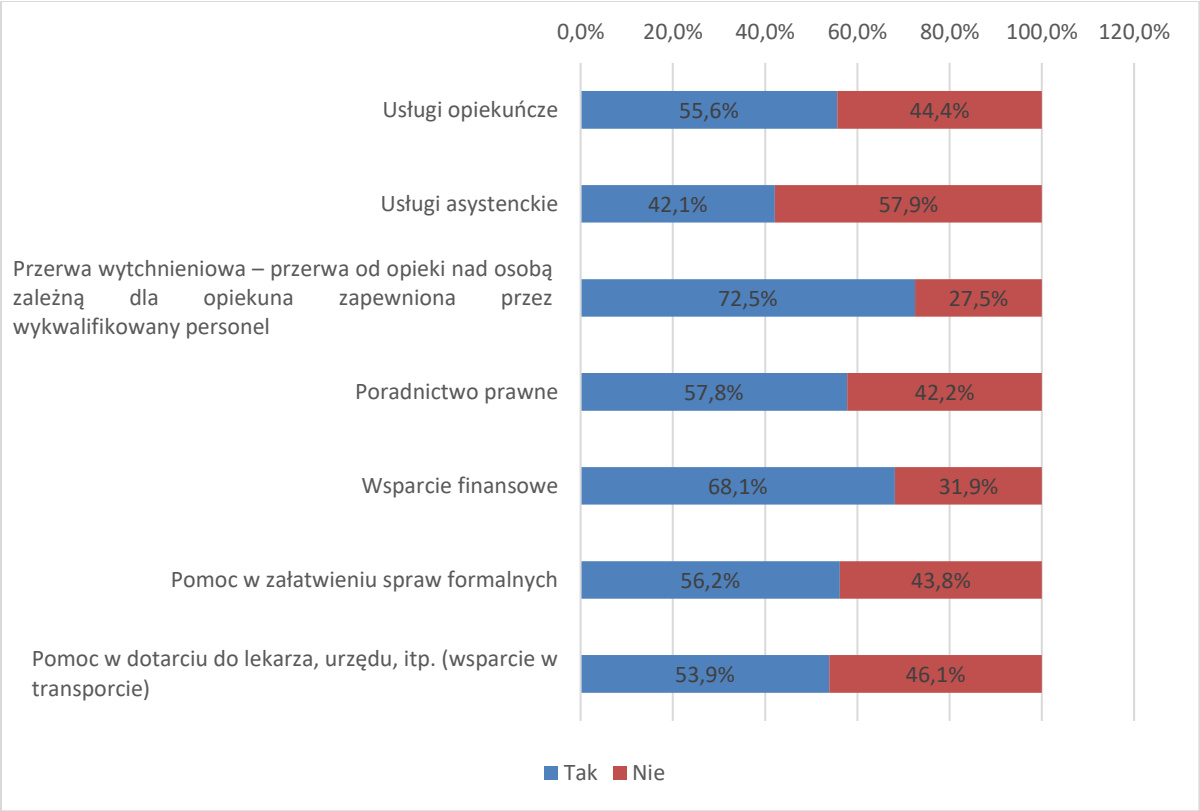

Źródło: Badania własne, N=100

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 19. Jakich form pomocy oczekują opiekunowie osób zależnych – wsparcie emocjonalne

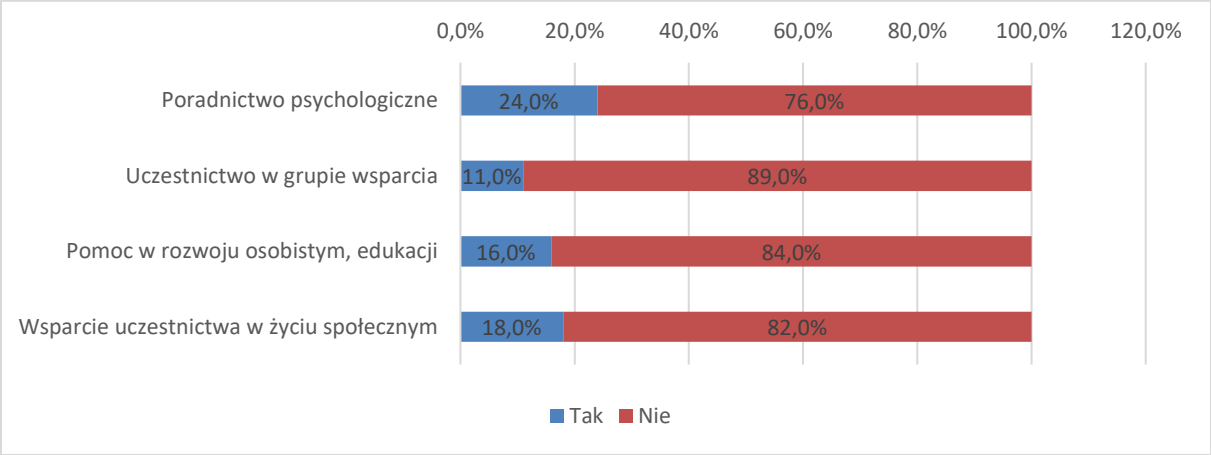

Źródło: Badania własne, N=100

Przerwa wytchnieniowa a aktywność opiekunów

Usługa przerwy regeneracyjnej (short break, family relief) ma swoje ugruntowane miejsce w systemie wsparcia osób niepełnosprawnych w krajach UE. Poszczególne kraje rozwinęły sieć instytucji i usług służących tak zwanej przerwie wytchnieniowej, które umożliwiają opiekunom os. zależnych regenerację sił i dają szansę lepszego bilansu życia. osobistego przez odciążenie w opiece. Odbiorcą usługi jest równocześnie osoba niepełnosprawna, jednak za główny cel wsparcia przyjęto stworzenie opiekunom ON możliwości odpoczynku, co zwiększa poziom ich społecznego funkcjonowania i pozwala na lepsze realizowanie przez nich ról społecznych (w tym rodzinnych i w niektórych przypadkach - zawodowych). Przeciwdziała to wypaleniu i podtrzymuje zdolność do aktywności opiekunów faktycznych. Przerwa regeneracyjna to usługa stwarzająca opiekunom faktycznym możliwość samorealizacji i pełnienia ról społecznych. W wariancie minimalnym zapewnia przestrzeń na odpoczynek fizyczny i psychiczny, a w wariancie maksymalnym kompetencje i narzędzia potrzebne opiekunom. Celem tak rozumianej przerwy regeneracyjnej jest zapewnienie wsparcia ze względu na obciążania wynikające z opieki nad osobą zależną, a także realizacja praw opiekunów wynikających z Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.[2]

[2] Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych sporządzona w Nowym Jorku z 13 grudnia 2006 r., Dz. U. z 2012 r. poz. 1169.

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wdrożenie usługi: zapobiega wypaleniu opiekunów i osób zależnych; wzmacnia deinstytucjonalizację wsparcia, które w dużej mierze może być świadczone w formule środowiskowej; umożliwia osobom zależnym lepsze funkcjonowanie w środowisku lokalnym; stwarza szansę ograniczenia wydatków publicznych na wsparcie os. z niepełnosprawnościami i ich opiekunów; oferuje osobom zależnym możliwość pełniejszego rozwoju i uczestnictwa w środowisku lokalnym lub poza nim.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym na 100 osób opiekunowie są zainteresowaniu zależnym skorzystaniem z przerwy wytchnieniowej. W czasie trwania przerwy wytchnieniowej opiekunowie najchętniej wybraliby się na wyjazd, wycieczkę oraz urlop – aż 46% ankietowanych. Dużym zainteresowaniem okazały się również spotkania towarzyskie – 41%, załatwienie spraw urzędowych , zakupy – 39%, wyjścia kulturalne- 31%. Najmniej opiekunowie wskazywali aktywność fizyczna oraz pracę zawodową – tylko 8%.

Wykres 20. Które z poniższych form aktywności mógłby Pan/mogłaby Pani zrealizować dzięki usłudze przerwy wytchnieniowej?

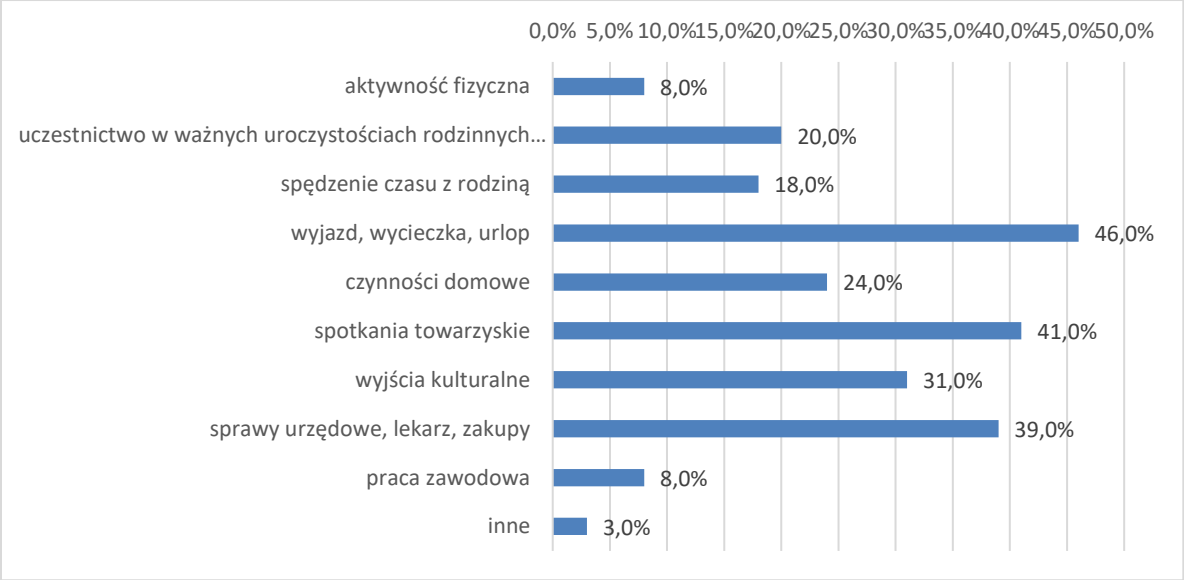

Źródło: Badania własne, dane nie sumują się do 100%, respondent mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi.

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Analiza strategiczna SWOT

Klasycznym narzędziem, stosowanym w analizie strategicznej w różnych kontekstach, jest zestawienie mocnych i słabych stron oraz określenie potencjalnych szans i zagrożeń rozwojowych. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

S – *Strengths* (**silne strony**), wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego zagadnienia,

W – *Weaknesses* **(słabe strony)**, wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego zagadnienia,

O - *Opportunities* **(możliwości)**, wszystko to co stwarza szansę korzystnej zmiany,

T – *Threats* **(zagrożenia)**, wszystko to co stwarza niebezpieczeństwo niekorzystnych zmian.

Przeprowadzając analizę SWOT należy uwzględnić zaistniałą sytuację w polityce społecznej zwłaszcza wśród osób korzystających z opieki jak i osób będących opiekunami faktycznymi Gminy, ale również należy mieć na uwadze czynniki zewnętrzne, które nie tylko kształtują otoczenie jednostki, ale też na nie oddziaływają potencjały Gminy. Analiza w Gminie została przeprowadzona w oparciu o szerokie warsztaty strategiczne. Na bazie zebranych wywiadów, ankiet dokonano analizy danych, co pozwoliło na ich kwantyfikację i agregację w poszczególnych obszarach działalności Gminy.

MOCNE STRONY	1.Sprawny system oferowanych form opieki społecznej 2.Dorze rozwinięta infrastruktura instytucji z zakresu pomocy społecznej 3.Potencjał organizacji pozarządowych 4.Wewnętrzna koordynacja działań dotyczących polityki społecznej pomiędzy instytucjami 5.Liczne i dobrze wyposażone świetlice wiejskie, gdzie można organizować czas opiekunom i/lub osobom zależnym 6.Realizacja projektów dotyczących opieki wytchnieniowej 7.Realizacja projektów socjalnych 8.Funkcjonujące na terenie gminy, podmioty wsparcia osób niepełnosprawnych i seniorów – zarówno publiczne jak i komercyjne 9.Działalność organizacji/instytucji zrzeszających seniorów –Klub Seniora 10.Rozwój środowiskowych form pomocy osobom zależnym i tracącym samodzielność z powodu stanu zdrowia i/lub wieku – organizacja usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych 11.Profesjonalna kadra merytoryczna z zakresu polityki społecznej 12.Znajomość specyfiki środowiska i obszarów problemowych 13.Dostateczna baza lokalowa na zajęcia dla osób niepełnosprawnych - placówki oświatowe i kulturalne 14.Istniejące w szkołach, żłobkach i przedszkolach oddziały integracyjne- zatrudnienia nauczycieli wspomagających

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SŁABE STRONY	1.Trendy demograficzne – starzejące się społeczeństwo 2.Nasilające się zjawisko demencji czy innych chorób wśród osób starszych 3.Brak diagnozy potrzeb wśród opiekunów faktycznych 4.Brak świadomości wśród mieszkańców na temat roli opiekuna 5.Brak organizacji pozarządowych działających na polu opieki społecznej np. bezdomność, prowadzenie mieszkań chronionych, ogrzewalnia, asystent rodziny. 6.Brak gminnych instytucji świadczących usługi na rzecz osób niepełnosprawnych i/lub seniorów (istniejące podmioty to powiatowe lub komercyjne organizacje), co ogranicza możliwość kreowania i kształtowania usług 7.Ograniczona oferta usług opiekuńczych ze względu na brak osób chętnych do pracy w charakterze opiekunki 8.Trudna do zidentyfikowania faktyczna liczba osób zależnych, w szczególności tych funkcjonujących poza systemem opieki społecznej 9.Niezidentyfikowana skala i jakość potrzeb opiekunów osób zależnych 10.Brak sprofilowanej oferty usług publicznych/społecznych kierowanych do opiekunów osób zależnych

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SZANSE	1.Dobrze przygotowane tereny w gminie oraz możliwość adaptacji istniejących obiektów pozwalająca w przyszłości stworzyć odpowiednie warunki mieszkaniowe i zdrowotne dla osób starszych 2. Aktywnie działające organizacje pozarządowe, zwłaszcza senioralne np. Kluby Seniora, uniwersytet III wieku, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy 3. Wzrost świadomości społecznej i poprawy sytuacji społecznej w wyniku procesu edukacji, zwłaszcza wśród seniorów 4.Pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację zadań pomocy społecznej 5.Podnoszenie jakości usług kierowanych do różnych grup społecznych, w tym opiekunów rozszerzenie i dostosowanie oferty usług do zmieniających się potrzeb indywidualnych i lokalnych z zastosowaniem innowacyjnych metod, technik i narzędzi pracy 6.Zwiększenie oferty usług z zakresu pomocy społecznej wpisujących się w obszar przerwy wytchnieniowej, świadczonych przez powiatowe jednostki organizacyjne 7.Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w realizacji zadań w zakresie pomocy społecznej 8.Podniesienie poziomu aktywności mieszkańców poprzez prowadzenie działań aktywizujących na rzecz opiekunów 9.Prowadzenie i rozwój współpracy partnerskiej instytucji pomocy i integracji społecznej i instytucji rynku pracy na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w środowisku lokalnym 10.Zwiększenie lokalnej aktywności w obszarze rozwiązywania problemów społecznych – animacja społeczności lokalnych 11.Uwzględnienie problematyki przerwy wytchnieniowej w przyszłym okresie budżetowym UE – w programach regionalnych i krajowych 12.Zwiększenie oferty/wsparcia finansowanego/współfinansowanego przez PFRON 13.Uwzględnienie przerwy wytchnieniowej jako formy pomocy społecznej w krajowej polityce społecznej 14.Zaangażowanie mieszkańców gminy w tworzenie (oddolne) oferty usług wytchnieniowej 15Zaangażowanie podmiotów komercyjnych (hotele, pensjonaty) w popularyzację i/lub świadczenie usług wytchnieniowych 16.Zaangażowanie podmiotów opieki zdrowotnej w przepływ/gromadzenie informacji w zakresie identyfikacji opiekunów i ich potrzeb 17.Rozwój/instytucjonalizacja homesherinu jako formy usługi wytchnieniowej 18.Rozwój badań nad niepełnosprawnością – poprawa dostępności do danych na temat liczby osób niepełnosprawnych 19.Ujednolicenie systemu ewidencji osób niepełnosprawnych

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ZAGROŻENIA	1.Obciążania gmin zadaniami socjalnymi przy jednoczesnym zmniejszaniu środków finansowych w wykonywaniu ustawowych zadań w sferze pomocy społecznej. 2. Ograniczone środki finansowe na realizację planowanych zadań 3.Marginalizacja problematyki przerwy wytchnieniowej w politykach publicznych krajowych, regionalnych 4. Niesprzyjający system wsparcia opieki wytchnieniowej na poziomie Programu „Opieka wytchnieniowa" i innych podobnych – np. brak możliwości długofalowego planowania rozwiązań – niepewność sytuacji 5. Brak w obowiązującym prawie kategorii opiekuna osoby zależnej, co pozwalałoby traktować opiekuna jako podmiot świadczeń 6.Ubóstwo wśród osób starszych. Pogarszające się relacje pokoleniowe w rodzinach, wykorzystywanie ekonomiczne i emocjonalne osób starszych 7.Starzejące się społeczeństwo 8.Wykluczenie osób niepełnosprawnych z życia społecznego oraz z rynku pracy

4.1. Wnioski i rekomendacje z przeprowadzonych analiz i badań

- Rekomenduje się podjęcie działań nakierowanych na poprawę dostępu do informacji na temat możliwych form wsparcia osób opiekujących się osobami zależnymi. Wsparcie informacyjne powinno mieć charakter powszechny i ogólnodostępny, a ze względu na wiek i pokrewieństwo pomiędzy osobami zależnymi i ich opiekunami, dostęp do informacji propagowany powinien być zarówno w ośrodkach zdrowia, punktach rehabilitacyjnych, jak i przez ośrodki pomocy społecznej. Jest to istotne z tego względu, iż w dalszym ciągu wielu opiekunów nie posiada informacji na temat dostępnych w mieście i kraju form pomocy. W chwili obecnej mimo promocji, słabo rozpoznawalne są zarówno usługi asystenckie, jak i działania prowadzone zarówno przez organizacje pozarządowe, jak i jednostki gminne, co zauważalne jest w prezentowanych w raporcie wynikach badań. Bez upowszechnienia informacji na temat możliwych form wsparcia oraz odciążenia opiekunów osób zależnych, prawdopodobne stanie się to, iż ich stan fizyczny i psychiczny będzie ulegał dalszemu pogorszeniu i stopniowemu wypaleniu.
- Wykorzystanie bazy lokalowej do świadczenia usług dla opiekunów np. w szkołach specjalnych, świetlice wiejskie, obiekty sportowe wyposażone np. w zaplecze lokalowe, rehabilitacyjne, Klub Seniora
- Nawiązanie współpracy osób prywatnych zainteresowanymi opieką osób zależnych (shared lives)
- Nawiązanie współpracy z branżą lokalowe turystyczną i rekreacyjną (m.in., uzdrowiska, agroturystyka) w celu zorganizowania czasu wolnego, odpoczynku dla opiekunów
- Realizacja projektów społecznych, w tym dofinansowanych z programu: Opieka wytchnieniowa

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Osoby zależne stanowią aż 62% mężczyzn a tylko 38% stanowią kobiety. 70% osób zależnych stanowią osoby w wieku powyżej 65 roku życia. Najmniej stanowią osoby to 18 roku życia – tylko 6%. Badanie odzwierciedla zjawisko „starzejącego się społeczeństwa". Starzenie się ludzi jest zjawiskiem uniwersalnym – ludzie starzeli się i starzeją zawsze i wszędzie. Jednak w ostatnich kilkudziesięciu latach intensywność tego zjawiska, szczególnie w państwach wyżej rozwiniętych, znacznie wzrosła, co – przy jednoczesnym spadku przyrostu naturalnego w tych krajach – sprawia, że odsetek ludzi starych w społeczeństwie szybko rośnie. Jest to skutek wydłużania się trwania ludzkiego życia, postępu cywilizacyjnego i poprawy jakości życia. Niepokój budzi nie sam fakt wzrostu ilościowego starszej populacji, co wzrost jej udziału w strukturze ludności, spowodowany spadkiem udziału najmłodszych grup wiekowych w strukturze demograficznej społeczeństwa.
- Opiekunowie biorący udział w badania wskazali, iż powodem sprawowania stałej opieki jest najczęściej niepełnosprawność – aż 76%, podeszły wiek – 43% oraz ograniczenia w poruszaniu się- 44% Ze względu na stopień niepełnosprawności aż 55 osób zależnych posiada znaczny a tylko 2% lekki.
- 75,2% osób biorących udział w badaniu ankietowych jest zainteresowana korzystaniem z „przerwy wytchnieniowej". Od codziennego wysiłku opiekunów zależy przede wszystkim sukces edukacyjny i ogólno - życiowy os. zależnych, a znacznie mniejszej mierze od specjalistów. Rodzice i opiekunowie doświadczają w sposób stały ograniczeń w funkcjonowaniu społecznym, bądź zawodowym, spowodowanych koniecznością długotrwałej opieki. System wsparcia os. niepełnosprawnych jako taki koncentruje się na rozwijaniu usług przyjmując często perspektywę specjalistów i instytucji. Tymczasem to właśnie ich opiekunowie są w największej mierze odpowiedzialni i zaangażowani w ich rozwój w każdej właściwie sferze (zdrowia, edukacji, integracji społecznej, samodzielnego życia), co przekłada się na niedostrzeganą przez system olbrzymią liczbę roboczo-godzin, wynikających z codziennego wysiłku rodziców/opiekunów.
- Otoczenie os. zależnych, czyli bezpośredni opiekunowie, najczęściej rodzice: ich główną cechą jest znaczne ograniczenie w funkcjonowaniu społ., spowodowane koniecznością długotrwałej opieki, poczucie osamotnienia w poszukiwaniu wsparcia w instytucjach, przepisach. Wobec braku alternatywy opieka stwarza w tej grupie wielorakie obciążenia psychiczne, fizyczne, ekonomiczne oraz społeczne, zwłaszcza, że często sprawowana jest w wielogodzinnym wymiarze tygodniowo/dziennie.
- Opiekunowie biorący udział w badaniu ankietowym najbardziej zainteresowani są wsparciem kilkugodzinnym dla osób zależnych – aż 47%, Drugą formą, która również

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

cieszyła się dużym zainteresowaniem wśród respondentów jest wsparcie weekndowe- 30%.

- Wsparcie zapewniono osobom zależnym pozwala na skorzystanie przez opiekunów z przerwy wytchnieniowej. W czasie trwania przerwy wytchnieniowej opiekunowie najchętniej wybraliby się na wyjazd, wycieczkę oraz urlop – aż 46% ankietowanych. Dużym zainteresowaniem okazały się również spotkania towarzyskie – 41%, załatwienie spraw urzędowych , zakupy – 39%, wyjścia kulturalne- 31%. Najmniej opiekunowie wskazywali aktywność fizyczna oraz pracę zawodową – tylko 8%.

Program działania na lata 2021 – 2023

5.1. Zakres programu

Celem głównym Programu Rozwoju Opieki Wytchnieniowej w Gminie Radków na lata 2021 - 2023 jest poprawa jakości życia rodzin realizujących opiekę nad osobą zależną poprzez rozwój usług z zakresu opieki wytchnieniowej

Celem usługi opieki wytchnieniowej jest zapewnienie opiekunom faktycznym wsparcia ze względu na obciążenia wynikające z opieki nad osobą zależną, a także realizacja prawa opiekunów faktycznych do samorealizacji w nawiązaniu do konwencji NZ o prawach osób z niepełnosprawnościami. Możliwe korzyści wynikające z dostępu do usług:

- Zapobieganie wypaleniu opiekunów i osób zależnych, odciążanie fizyczne i psychiczne opiekuna.
- Pomoc opiekunowi w pełnieniu roli opiekuna oraz umożliwienie funkcjonowania w innych rolach życiowych.
- Wzmacnianie deinstytucjonalizacji wsparcia, które w dużej mierze może być świadczone w formule środowiskowej.
- Oferowanie osobom zależnym możliwości pełniejszego rozwoju i uczestnictwa w środowisku lokalnym lub poza nim
- Umożliwienie osobom zależnym funkcjonowania w środowisku lokalnym.
- Możliwość ograniczenia wydatków publicznych na wsparcie osób zależnych i ich opiekunów, zwłaszcza w odniesieniu do kosztów opieki instytucjonalnej i długoterminowej.

W niniejszym Programie wytyczono cztery cele operacyjne, których realizacja przyczynią się do uruchomienia w Gminie Radków usług opieki wytchnieniowej:

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- **Cel operacyjny nr 1**

Aktywna polityka senioralna

Przeprowadzona diagnoza wykazała, że w Gminie Radków widoczne są problemy wynikające z zachodzących procesów demograficznych, skutkujących m.in. starzeniem się społeczeństwa. W rezultacie w niniejszej Strategii wskazano na potrzebę wzmocnienia działań związanych z realizacją polityki senioralnej. Kluczowym zadaniem służącym realizacji niniejszego celu strategicznego będzie budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej sprzyjającej włączeniu społecznemu, a zwłaszcza obiektów służących ochronie zdrowia i opiece nad osobami niesamodzielnymi. Rozwojowi infrastruktury towarzyszyć będą działania zmierzające do poprawy dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych, w tym świadczonych przez lekarzy specjalistów. Miarą rozwoju cywilizacyjnego społeczeństwa jest stosunek władz i mieszkańców do grup zagrożonych wykluczeniem ekonomicznym, społecznym i technologicznym. Zachodzące przemiany demograficzne sprawiają, że opieka nad seniorami staje się istotnym wyzwaniem, przed jakim stają lokalne społeczności. Zwieńczeniem działań realizowanych w ramach niniejszego celu powinien być rozwój systemu opieki nad seniorami i osobami niesamodzielnymi. Równocześnie należy prowadzić szeroko rozumianą politykę senioralną, zmierzającą do włączenia seniorów w życie i rozwój Miasta, poprzez m.in. uwolnienie i właściwe wykorzystanie potencjału tej grupy.
W ramach celu przewiduje się następujące kierunki działania:

1.1. Zapewnienie osobom starszym wsparcia w środowisku zamieszkania

1.2. Zajęcia i integracja w Klubie Seniora

1.3.Edukacja osób starszych w zakresie potencjalnych zagrożeń dla ich bezpieczeństwa

Cel operacyjny nr 2

Wsparcie dla rodzin i ich opiekunów sprawujących opiekę na się osobami starszymi lub z niepełnosprawnością

Opiekunowie osób zależnych ze względu na swoje obciążenia fizyczne i psychiczne potrzebują merytorycznej wiedzy na temat form i zakresu pomocy osobom zależnym, praktycznych umiejętności pełnienia opieki w celu ich zmotywowania do dalszych wysiłków na rzecz świadczenia opieki nad osobą zależną, troszcząc się przy tym o swoje potrzeby i ucząc się szukać oraz doświadczać wytchnienia dla siebie. Takie działania są alternatywą wobec zapotrzebowania na stanowiącą poważne obciążenie finansowe pomoc w formie

zamieszkania w instytucjach opieki długoterminowej (w domach pomocy społecznej, na oddziałach geriatrycznych lub w zakładach opiekuńczo-leczniczych). Nadmierne obciążenie obowiązkami opiekuńczymi, brak czasu dla siebie i swoich planów, a także niedobór wsparcia ze strony całej rodziny może doprowadzić do zaniedbywania własnego zdrowia. W konsekwencji pojawia się paradoksalna sytuacja, w której osoba opiekująca się innymi, nie potrafi zadbać o samą siebie. Nic więc dziwnego, że w trakcie rozmów o potrzebach opiekunów osób starszych zależnych najczęściej powtarza się potrzeba odpoczynku, a co za tym idzie – możliwość uzyskania opieki wytchnieniowej poprzez:

- wsparcie w pokonywaniu trudności
- wymiany doświadczeń na temat radzenia sobie z chorobą bliskiej osoby
- umiejętność życia z osobą chorą
- promocję zdrowia, rozpoznawanie symptomów choroby
- stwarzania nowych perspektyw
- dodawania odwagi
- wymiany informacji o instytucjach powołanych do pomocy ludziom z zaburzeniami psychicznymi oraz niepełnosprawnymi intelektualni

W ramach celu przewiduje się następujące, zintegrowane i systemowe wdrożenie kierunkow:

- 2.1 Organizowanie pomocy w formie przerwy wytchnieniowej
- 2.2. Organizowanie szkoleń/spotkań dla nieformalnych opiekunów osób starszych i niepełnosprawnych
- 2.3. Działalność grup wsparcia dla osób zależnych

Cel operacyjny nr 3

Rozwój różnorodnych form aktywizacji osób z niepełnosprawnością, rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej oraz oświatowej dla osób z niepełnosprawnością

Osoby niesamodzielne (może być niepełnoletnia), która ze względu na stan zdrowia, podeszły wiek lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. Obok różnorodnego wsparcia (w tym w zakresie potrzeb zdrowotnych, pielęgnacyjnych, zapobiegania wtórnym powikłaniom, stymulowania i rozwijania sprawności ruchowej, kompetencji poznawczych oraz społecznych), potrzebują zapewnienia możliwości niezależnego/samodzielnego i godnego funkcjonowania na miarę swoich potrzeb mi.in poprzez Centra opiekuńczo-mieszkalne. Celem utworzenia Centrów opiekuńczo-mieszkalnych jest uzupełnienie systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, poprzez stworzenie dodatkowej

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

usługi w postaci zapewnienia możliwości zamieszkiwania w formie pobytu dziennego lub całodobowego.

W ramach celu przewiduje się następujące, zintegrowane i systemowe wdrożenie kierunków działania:

- 3.1. Tworzenie warunków dla uczniów niepełnosprawnych do nauki w placówkach oświatowych gminy
- 3.2 Utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego

Cel strategiczny 4

Wsparcie informacyjno-promocyjne dla osób zależnych i ich opiekunów

Działania nakierowane na poprawę dostępu do informacji na temat możliwych form wsparcia osób opiekujących się osobami zależnymi. Wsparcie informacyjne powinno mieć charakter powszechny i ogólnodostępny, a ze względu na wiek i pokrewieństwo pomiędzy osobami zależnymi i ich opiekunami, dostęp do informacji propagowany powinien być zarówno w ośrodkach zdrowia, punktach rehabilitacyjnych, jak i przez ośrodki pomocy społecznej. Jest to istotne z tego względu, iż w dalszym ciągu wielu opiekunów nie posiada informacji na temat dostępnych w mieście i kraju form pomocy. W chwili obecnej mimo promocji, słabo rozpoznawalne są zarówno usługi asystenckie, jak i działania prowadzone zarówno przez organizacje pozarządowe, jak i jednostki gminne, co zauważalne jest w prezentowanych w raporcie wynikach badań. Bez upowszechnienia informacji na temat możliwych form wsparcia oraz odciążenia opiekunów osób zależnych, prawdopodobne stanie się to, iż ich stan fizyczny i psychiczny będzie ulegał dalszemu pogorszeniu i stopniowemu wypaleniu.

- 4.1 Organizowanie akcji informacyjnych i prewencyjnych dla osób starszych i niepełnosprawnych,
- 4.2 Wymiana doświadczeń pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz osobami starszymi,
- 4.3. Zapewnienie systemu informacji dla osób zależnych i opiekunów.

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Monitoring i ewaluacja Programu

System zarządzania realizacją programu jest bardzo ważnym i często niedocenianym elementem budowy gminnej strategii rozwoju. Decyduje on bowiem, czy w miarę upływu czasu dynamika procesu realizacji programu będzie rosnąć, czy słabnąć. Zarządzanie realizacją programu to przede wszystkim:

- tworzenie i doskonalenie instrumentów realizacji,
- aktywne angażowanie partnerów do realizacji zadań zaplanowanych w programie
- monitorowanie, czyli obserwacja realizacji celów i zadań programu oraz zmian w warunkach realizacji,
- ewaluacja, czyli ocena przebiegu procesu wdrażania programu,
- aktualizacja programu.

Przy realizacji programu wykorzystywane są przede wszystkim następujące instrumenty:

- prawno-administracyjne,
- ekonomiczne i rynkowe,
- finansowe,
- partycypacyjne,
- z zakresu organizacji, zarządzania i marketingu,
- informacyjno-edukacyjne.

Instrumenty z zakresu organizacji, zarządzania i marketingu stanowią bardzo obszerną i ciągle rozbudowywaną grupę narzędzi realizacyjnych. W realizacji programu będą uwzględnione:

- ścisłe powiązanie ze strategią procesu budowy i realizacji budżetu, a zwłaszcza budowy budżetu zadaniowego, Wieloletniego Planu Inwestycyjnego,
- zarządzanie jakością, jako elementem zarządzania sferą usług publicznych w gminie; systemowe podejście do budowy marketingu gminy (w tym promocji).

Program jako ogromne przedsięwzięcie logistyczne wymaga kontroli i monitoringu na każdym etapie jego implementacji. Monitoring i ewaluacja są końcowym etapem planowania strategicznego, niezbędnym zwłaszcza w przypadku planowania długookresowego. Prawidłowo przeprowadzony system monitoringu pozwala na bieżące badanie procedury wdrażania jej założeń. Dobrze opracowany system monitoringu pozwala na zbudowanie systemu wczesnego reagowania oraz wprowadza możliwość modyfikowania założeń Strategii w zależności od potrzeb wynikających z dynamiki jej wdrażania (wpływu warunków zewnętrznych i wewnętrznych). Gromadzenie danych, ich analiza i interpretacja pozwalają ocenić stopień realizacji Programu oraz wprowadzić wymagane i niezbędne zmiany. Monitoring jest to proces ciągły, który w literaturze związanej z zarządzaniem strategicznym określany jest jako:

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Monitoring - kontrola (ocena) dynamiczna to ocena postępów i efektów dokonywana stale w czasie. Monitoring odróżniany jest od pojęcia ewaluacji którą należy rozumieć jako:
- Ewaluacja - kontrola statyczna, to ocena realizacji i efektów (rezultatów) dokonywana w określonych momentach czasu

System monitoringu w przypadku programu będzie polegał na gromadzeniu i agregowaniu informacji o stanie jej realizacji. Najważniejszą jednak funkcją jest identyfikacja barier i problemów związanych z realizacją i osiągnięciem celów. Proces monitoringu będzie polegał na zbudowaniu narzędzia sprawozdawczości i wskazaniu osób odpowiedzialnych za zbieranie i analizę danych.

Matryca wdrażania Programu Rozwoju Opieki Wytchnieniowej w Gminie Radków na lata 2021-2023

Cel operacyjny nr 1 Aktywna polityka senioralna			
kierunek działania	**koordynator + podmioty**	**źródło finansowania**	**wskaźniki realizacji kierunków działania**
1.1. Zapewnienie osobom starszym wsparcia w środowisku zamieszkania	UG OPS	Budżet Gminy Budżet OPS	Ilość świadczonych usług w miejscu zamieszkania Ilość odbiorców świadczonych usług w miejscu zamieszkania
1.2. Zajęcia i integracja w Klubie Seniora	UG OPS	Programy grantowe Budżety gminy	Liczba osób uczestniczących w zajęciach w Klubie Seniora Liczba zorganizowanych warsztatów i zajęć
1.3.Edukacja osób starszych w zakresie potencjalnych zagrożeń dla ich bezpieczeństwa	UG OPS	Programy grantowe Budżety gminy Zewnętrzne źródła	Liczba zorganizowanych spotkań/warsztatów Liczba osób uczestniczących w spotkaniach

Cel operacyjny nr 2 Wsparcie dla rodzin i ich opiekunów sprawujących opiekę na się osobami starszymi lub z niepełnosprawnością			
kierunek działania	**koordynator + podmioty**	**źródło finansowania**	**wskaźniki realizacji kierunków działania**
2.1. Organizowanie pomocy w formie przerwy wytchnieniowej	UG OPS	Programy grantowe Zewnętrzne źródła	Liczba osób objętych opieką wytchnieniową Liczba zorganizowanych form opieki Liczba godzin opieki wytchnieniowej świadczonych w ramach pobytu dziennego/całodobowego

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2.2. Organizowanie szkoleń/spotkań dla nieformalnych opiekunów osób starszych i niepełnosprawnych	UG OPS	Programy grantowe Zewnętrzne źródła budżet gminy	Liczba osób uczestniczących w szkolenia dla nieformalnych opiekunów osób starszych i niepełnosprawnych Liczba zorganizowanych szkoleń
2.3. Działalność grup wsparcia dla osób zależnych	OPS	Programy grantowe Zewnętrzne źródła	Ilość działających grup wsparcia

Cel operacyjny nr 3 Rozwój różnorodnych form aktywizacji osób z niepełnosprawnością, rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej oraz oświatowej dla osób z niepełnosprawnością			
kierunek działania	**koordynator + podmioty**	**źródło finansowania**	**wskaźniki realizacji kierunków działania**
3.1. Tworzenie warunków dla uczniów niepełnosprawnych do nauki w placówkach oświatowych gminy	UG OPS	Budżet Gminy Budżet OPS zewnętrzne dotacje	Liczba oddziałów integracyjnych w szkołach Liczba oddziałów integracyjnych w przedszkolach
3.2. Utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego	UG OPS Organizacje pozarządowe	Budżet Gminy zewnętrzne dotacje	Ilość uczestników Centrum

Cel operacyjny nr 4 Wsparcie informacyjno-promocyjne dla osób zależnych i ich opiekunów			
kierunek działania	**koordynator + podmioty**	**źródło finansowania**	**wskaźniki realizacji kierunków działania**
3.1. Organizowanie akcji informacyjnych i prewencyjnych dla osób starszych i niepełnosprawnych	UG OPS	Budżet Gminy Budżet OPS	Liczba zorganizowanych spotkań informacyjno-promocyjnych Liczba odwiedzionych środowisk w ramach akcji
3.2. Wymiana doświadczeń pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz osobami starszymi	UG OPS Organizacje pozarządowe	Nd.	Liczba podmiotów działających na rzecz osób starszych oraz z niepełnosprawnością Liczba zorganizowanych spotkań w celu wymiany doświadczeń
3.3. Zapewnienie systemu informacji dla osób zależnych i opiekunów	UG MOPS Organizacje pozarządowe	zewnętrzne dotacje Budżet Gminy Budżet MOPS	Liczba artykułów/ w mediach lokalnych Nakład informatorów/ulotek na temat opieki wytchnieniowej Liczba postów na temat opieki wytchnieniowej zamieszczonych w mediach społecznościowych prowadzonych prze gminne jednostki organizacyjne Wymiana informacji pomiędzy instytucjami

Projekt „Model tworzenia lokalnych programów opieki wytchnieniowej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TABEL

Tabela 1. Stan ludności Gminy Radków w latach 2017 – 2019
Tabela 2. Ruch naturalny ludności i małżeństwa w Gminie Radków
Tabela 3. Wskaźniki dla podmiotów gospodarki narodowej Gminie Radków w latach 2017-2019
Tabela 4. Liczba osób na terenie gminy Radków, które posiadają prawomocne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w latach 2017-2019
Tabela 5. Wiek osób z niepełnosprawnością na terenie Gminy Radków w latach 2017-2019
Tabela 6. Stopień obciążenia opieką nad osobami zależnymi przez opiekunów
Tabela 7. Stany psychiczne i fizyczne odczuwane przez opiekunów

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Udział ludności Gminy Radków wg ekonomicznych grup wieku w latach 2017-2019
Wykres 2. Płeć osób z niepełnosprawnością w Gminie Radków w latach 2017-2019
Wykres 3. Struktura stopnia niepełnosprawności w Gminie Radków w latach 2017-2019
Wykres 4. Wykształcenie osób z niepełnosprawnością w Gminie Radków w latach 20017-2019
Wykres 5. Przesłanki do udzielenia pomocy rodzinom w Gminie Radków w latach 2017-2019
Wykres 6. Struktura świadczeń pielęgnacyjnych w Gminie Radków w latach 2017-2019
Wykres 7. Struktura zasiłków pielęgnacyjnych w Gminie Radków w latach 2017-2019
Wykres 8. Struktura zasiłków dla opiekuna w Gminie Radków w latach 2017-2019
Wykres 9 Ile godzin tygodniowo poświęca Pan/Pani na opiekę nad osobą zależną?
Wykres 10 Na pomoc ilu osób (z wyłączeniem opieki instytucjonalnej) może Pan/Pani liczyć w sprawowaniu opieki nad osobą zależną?
Wykres 11. Średnia ważona obciążenia opieką nad osobami zależnymi przez opiekunów
Wykres 12. Średnia wartość ocen stanów fizycznych i psychicznych odczuwanych przez opiekunów
Wykres 13. Płeć opiekunów osób zależnych
Wykres 14. Wiek opiekunów osób zależnych
Wykres 15. Wykształcenie opiekunów osób zależnych
Wykres 16. Czy opiekun osoby zależnej jest osobą pełnosprawną/niepełnosprawną?
Wykres 17. Jakich form pomocy oczekują opiekunowie osób zależnych – wsparcie informacyjne
Wykres 18. Jakich form pomocy oczekują opiekunowie osób zależnych – wsparcie instytucjonalne
Wykres 19. Jakich form pomocy oczekują opiekunowie osób zależnych – wsparcie emocjonalne
Wykres 20. Które z poniższych form aktywności mógłby Pan/mogłaby Pani zrealizować dzięki usłudze przerwy wytchnieniowej?